

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Bakalářská práce

**Nezaměstnanost ve vybraných státech Evropské unie –
Česká republika a Spolková republika Německo**

Alena Serpovskaia

© 2020 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Alena Serpovskaia

Ekonomika a management

Provoz a ekonomika

Název práce

Nezaměstnanost ve vybraných státech Evropské unie – Česká republika a Spolková republika Německo

Název anglicky

Unemployment in selected states of the European Union – the Czech Republic and the Federal Republic of Germany

Cíle práce

Hlavním cílem práce je analýza nezaměstnanosti ve vybraných státech Evropské unie: Česká republika a Spolková republika Německo. Dílčím cílem je identifikovat hlavní faktory ovlivňující nezaměstnanost a problémy na trhu práce ve vybraných regionech a provést komparativní analýzu časových řad makroekonomických ukazatelů.

Metodika

Práce bude rozdělena do dvou částí, teoretické a praktické. Teoretická část práce bude zpracována formou literární rešerše s využitím studia odborné literatury českých a zahraničních autorů; čerpány budou rovněž aktuální informace z odborných časopisů a internetových zdrojů. V praktické části práce bude provedena analýza základních makroekonomických ukazatelů souvisejících s nezaměstnaností ve vybraných ekonomikách. Pro analýzu shromážděných údajů bude využita statistická analýza dat. Aktuální data budou čerpána ze statistických úřadů vybraných zemí a Eurostatu. V práci budou použity zejména metody deskripce a komparativní analýzy.

Doporučený rozsah práce

30-40 stran

Klíčová slova

nezaměstnanost, ČR, Německo, obecná míra nezaměstnanosti, ekonomika, míra inflace, úroková míra

Doporučené zdroje informací

BUCHTOVÁ, B. Nezaměstnanost : psychologický, ekonomický a sociální problém. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-9006-8.

JUREČKA, V. Makroekonomie. Praha: Grada Publishing, 2017. ISBN 978-80-271-0251-8.

KLÍMA, J. Makroekonomie. Praha: B.I.B.S., 2006. ISBN 80-86851-27-3.

MAREŠ, P. SIROVÁTKA, T. Trh práce, nezaměstnanost, sociální politika. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, 2003. ISBN 80-210-3048-8.

VLČEK, J. Ekonomie a ekonomika. Praha: ASPI, 2005. ISBN 80-7357-103-X.

Předběžný termín obhajoby

2019/20 LS – PEF

Vedoucí práce

Mgr. Elizbar Rodonaia, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 23. 12. 2019

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 8. 1. 2020

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 23. 03. 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci " Nezaměstnanost ve vybraných státech Evropské unie – Česká republika a Spolková republika Německo" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 23.3.2020

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Mgr. Elizbaru Rodonaiovi, Ph.D. za ochotu a vstřícné vedení bakalářské práce.

Nezaměstnanost ve vybraných státech Evropské unie – Česká republika a Spolková republika Německo

Abstrakt

Bakalářská práce „Nezaměstnanost ve vybraných státech Evropské unie – Česká republika a Spolková republika Německo“ se zabývá problematikou nezaměstnanosti, konkrétně analýzou a vývojem nezaměstnanosti ve vybraných státech – České republice a Spolkové republice Německo.

Hlavním cílem bakalářské práce je porovnání nezaměstnanosti ve vybraných zemích s pomocí analýzy vývoje nezaměstnanosti a politiky nezaměstnanosti v každé zemi.

V teoretické části práce se řeší základní pojmy nezaměstnanosti a se vysvětlují prostřednictvím analýzy odborné literatury. Veškerá teoretická informace shrnuje zdůvodnění vzniku nezaměstnanosti.

V praktické části je vytvořena detailní analýza vývoje nezaměstnanosti v časové řadě v letech 2013–2018 podle konkrétních sociálních skupin, a to nezaměstnanost žen, mladých lidí a lidí se zdravotním postižením. Je analyzována politika nezaměstnanosti konkrétně pro každý stát a každou sociální skupinu a také efektivnost politiky nezaměstnanosti ve České republice a ve Spolkové republice Německo.

Na základě praktické i teoretické části na konci práce se uvádí výsledek a diskuse.

Klíčová slova: nezaměstnanost, ČR, Německo, obecná míra nezaměstnanosti, ekonomika, míra inflace, úroková míra, trh práce, nezaměstnaný, zaměstnavatel

Unemployment in selected of the European Union states – the Czech Republic and the Federal Republic of German.

Abstract

Bachelor's thesis “Unemployment in selected of the European Union states – the Czech Republic and the Federal Republic of German” considers the issue of unemployment, specifically the analysis and an increase of unemployment in selected states – the Czech republic and the Federal republic of Germany.

The main purpose of the Bachelor's thesis is to compare unemployment in presented countries by using analysis of an increase of unemployment and the unemployment policy in each country.

The theoretical part of the thesis considers the basic concepts of unemployment. That all explains by using the analysis of professional literature. All theoretical information summarizes the rationale for the emergence of unemployment.

The practical part represents by a detailed analysis of the evolution of unemployment in the temporal row in the years 2013-2018 according to the specific social groups, such as female unemployment, younger people and people with disabilities.

The policy of unemployment is analyzed specifically for each state and each social group, and also efficiency policy, unemployment in Czech republic and the Federal republic of Germany.

According to the practical and theoretical part, there is the conclusion and discussion at the end of the thesis.

Keywords: unemployment, Czech Republic, Germany, general unemployment rate, economy, inflation rate, interest rate, labour market, unemployed, employer

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	13
2.1 Cíl práce	13
2.2 Metodika	13
3 Teoretická východiska	14
3.1 Trh práce	14
3.1.1 Poptávka po práci.....	14
3.1.2 Nabídka práce	15
3.1.3 Rovnováha na trhu práce	16
3.1.4 Modely trhu práce	16
3.2 Nezaměstnanost.....	17
3.2.1 Míra nezaměstnanosti	18
3.2.2 Přirozená míra nezaměstnanosti	19
3.2.3 Druhy nezaměstnanosti	22
3.2.4 Příčiny nezaměstnanosti	24
3.2.5 Hospodářské dopady nezaměstnanosti	25
3.2.6 Sociální dopady nezaměstnanosti	26
3.2.7 Doba trvání nezaměstnanosti a frekvence nezaměstnanosti	27
3.3 Domácí produkt a inflace	28
3.3.1 Hrubý domácí produkt	28
3.3.2 Inflace	30
3.4 Vývoj nezaměstnanosti na evropském trhu práce	31
3.5 Nástroje politiky zaměstnanosti	32
4 Vlastní práce	34
4.1 Česká republika	34
4.1.1 Nezaměstnanost žen.....	36
4.1.2 Nezaměstnanost nejmladší skupiny	39
4.1.3 Nezaměstnanost osob s postižením.....	41
4.2 Spolková republika Německo	43
4.2.1 Nezaměstnanost žen.....	44
4.2.2 Nezaměstnanost nejmladší skupiny	45

4.2.3	Nezaměstnanost osob s postižením.....	46
5	Výsledky a diskuse	48
6	Závěr.....	50
7	Seznam použitých zdrojů.....	52

Seznam tabulek

Tabulka 1 – Vývoj počtu obyvatel dle věku.	40
Tabulka 2 – Vzdělání osob se zdravotním postižením	42

Seznam obrázků

Obrázek 1 - Vzorec pro výpočet míry nezaměstnanosti	18
---	----

Seznam grafů

Graf 1 – Poptávka po práci	14
Graf 2 – Nabídka práce	15
Graf 3 – Rovnováha na trhu práce	16
Graf 4 – Vývoj nezaměstnanosti v České republice	35
Graf 5 – Vývoj nezaměstnanosti v České republice: ženy.....	37
Graf 6 – Vývoj nezaměstnanosti lidí do 24 let v České republice	39
Graf 7 – Vývoj nezaměstnanosti ve Spolkové republice Německo.....	43
Graf 8 – Vývoj nezaměstnanosti ve Spolkové republice Německo.....	44
Graf 9 – Nezaměstnanost nejmladší věkové skupiny ve Spolkové republice Německo.	45
Graf 10 - Vývoj nezaměstnanosti v ČR a ve Spolkové republice Německo.	48

Seznam použitých zkratk

ČNB – Česká národní banka
 ČR – Česká republika
 ČSÚ – Český statistický úřad
 EU – Evropská unie
 HDP – Hrubý domácí produkt
 OZP – Osoby se zdravotním postižením

1 Úvod

Hlavním cílem bakalářské práce je analýza nezaměstnanosti na základě vybraných států v období 2013–2018. Je uvedena také data za rok 2019, ale podrobnější informace o politice zaměstnanosti jsou uváděny za období 2013–2018 z důvodu jejich dostupnosti. Po provedení dané analýzy bude odhalena problematika pojmu nezaměstnanost.

Pojem nezaměstnanost je v současné době globální makroekonomický problém. Dotýká se buď přímo nás, nebo našeho blízkého okolí. Nezaměstnanost je výsledkem strukturálních změn v ekonomice a je dlouhodobá. Aktuálnost tématu spočívá především v závažných ekonomických a sociálních dopadech, které s sebou nese nezaměstnanost.

V tržní ekonomice působí nezaměstnanost jako důsledek interakce mezi poptávkou po pracovní síle a její nabídkou.

V zemích s rozvinutou tržní ekonomikou může být nezaměstnanost důsledkem růstu efektivity výroby a jejího přizpůsobování se vědecko-technickému pokroku, snížení výroby nějakého zboží z důvodu poklesu konkurenceschopnosti, což vede ke snížení zaměstnanosti.

Nezaměstnanost představuje kromě makroekonomického problému také problém sociální. Nejedná se jenom o nerovnováhu na trhu práce, hlubší problém vyplývá z lidského života, protože způsobuje řadu nelehkých situací.

Nezaměstnanost je základem velkého množství sociálních problémů. Pokud člověk ztratí práci, vzniká stresová situace nejen pro něj, ale i pro jeho bližší okolí. Z toho většinou vyplývají konfliktní vztahy mezi členy rodiny. Také ztráta práce může vést k sebevražednému chování člověka, což je velký sociální problém.

V praktické části bakalářské práce byly pro porovnání vybrané dva státy, a to Česká republika a Spolková republika Německo. Problém nezaměstnanosti v této práci se řeší hlouběji, konkrétně se řeší problematika nezaměstnanosti v jednotlivých sociálních skupinách společnosti. Vybrané jsou skupiny žen, mladých lidí a lidí se zdravotním postižením. Výběr těchto konkrétních sociálních skupin společnosti dává příležitost více pochopit problém nezaměstnanosti ve dvou sousedních zemích.

Existuje několik hlavních důvodů, proč byly vybrány státy jako Česká republika a Spolková republika Německo. Oba státy mají podobnou ekonomiku a situaci na trhu, kromě toho jsou sousedé. Nezaměstnanost obyvatel těchto dvou států je nejnižší v Evropské unii, což znamená, že situace na trhu práce je dost pozitivní. Politika

nezaměstnanosti ve dvou podobných státech má za cíl snížit počet nezaměstnaných ve všech sociálních skupinách.

Všeobecně lze říct, že problémy zaměstnanosti obyvatelstva se týkají globálních problémů moderní doby, neboť zaměstnanost je základem rozvoje a fungování lidské společnosti, naopak nezaměstnanost znamená pro všechny země na světě sociální zlo.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem práce je analýza nezaměstnanosti ve vybraných státech Evropské unie – v České republice a Spolkové republice Německo. Dílčím cílem je sledování ekonomik, časových řad makroekonomických ukazatelů a provedení jejich komparativní analýzy, případně statistického vyhodnocení.

2.2 Metodika

Práce je rozdělena do dvou částí – na teoretickou a praktickou. Teoretická část práce je zpracována formou literární rešerše s využitím studia odborné literatury českých a zahraničních autorů. Zahrnuje nejdůležitější definice makroekonomických ukazatelů souvisejících s pojmem nezaměstnanosti, jako jsou HDP, inflace, míra nezaměstnanosti.

V praktické části práce na základě makroekonomické charakteristiky je provedena analýza všeobecných makroekonomických ukazatelů souvisejících s nezaměstnaností ve vybraných ekonomikách konkrétních států, v určitém časovém období podle zvolených sociálních skupin, a to žen, mladých lidí a osob se zdravotním postižením. Pro analýzu shromážděných údajů je využita statistická analýza dat, která vycházejí ze základních pojmů nezaměstnanosti, míry nezaměstnanosti, vývoje HDP atd. Také je čerpána data týkající se legislativy zemí a data o rozvoji politiky zaměstnanosti. Aktuální data je čerpána ze statistických úřadů České republiky a Spolkové republiky Německo a Eurostatu. Na jejich základě jsou vytvořeny grafy a tabulky, které jsou využity pro provedení analýzy. V práci jsou použity zejména metody deskripce a komparativní analýzy.

3 Teoretická východiska

3.1 Trh práce

Trh práce je charakterizován tržní poptávkou po práci a tržní nabídkou práce a mezi nimi existuje konkurence. To znamená, že práci poptává mnoho firem a nabízí ji mnoho lidí. Tržní nabídka práce je nabídka práce všech lidí v dané ekonomice (Holman, 2011). V knize Hany Jírové je uvedeno, že trh práce je místem, kde zaměstnavatel a zaměstnanec mají mezi sebou vztahy a podle nich se domlouvají na mzdě, pracovní době atd. Výsledkem dohody mezi zaměstnavateli a zaměstnanci na pracovním trhu je rozmístění lidí do různých druhů práce, v různých regionech a za různou mzdu. Dané rozmístění slouží k uspokojení potřeb jak konkrétního člověka, tak i celé společnosti (Jírová, 1999). Podle Urbana poptávka a nabídka práce stanoví cenu práce, to znamená, že určují mzdy (Urban, 2011).

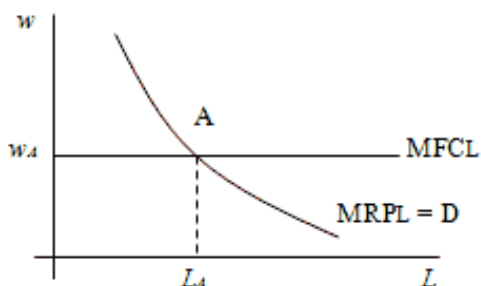
3.1.1 Poptávka po práci

Josef Brčák vysvětluje, že poptávka po práci má klesající charakter vzhledem ke mzdové sazbě. Čím nižší je mzdová sazba, tedy cena práce, tím více firmy budou práci poptávat (Brčák a kol., 2018). Poptávka po výrobním faktoru odráží mezní produktivitu faktoru (Samuelson, Nordhaus, 2010). V případě růstu počtu pracovníků, které firma najme, bude mezní produkt práce postupně klesat (Urban, 2011).

Graf 1 – Poptávka po práci

$$\text{MRPL} = \text{MFCL} = w$$

$$\text{MRPL} = \text{MPPL} * P$$

Zdroj: Vlastní zpracování dle miras.cz, 2019

3.1.2 Nabídka práce

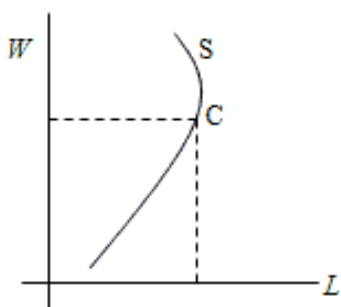
Nabídka práce má rostoucí charakter, jelikož čím vyšší je mzdová sazba, tím více lidé práci nabízejí (Brčák a kol., 2018). Nabídka práce může označovat množství hodin, které lidé chtějí věnovat na vydělávání peněz. Tři hlavní faktory nabídky práce jsou odpracované hodiny, participace pracovní síly a imigrace (Samuelson, Nordhaus, 2007).

Individuální nabídka práce tak vychází z poptávky jednotlivce po volném čase, jehož cena odpovídá ušlé mzdě. Tuto poptávku ovlivňují dva efekty, substituční a důchodový. V případě poptávky po volném čase ale tyto dva efekty působí proti sobě (Urban, 2011). Podle Samuelsona substituční efekt znamená, že v případě, kdy lidé spotřebují více statků, jejich relativní cena bude klesat, když spotřeba statku byla menší, relativní cena daného statku roste (Samuelson, Nordhaus, 2007). Opačným efektem je důchodový efekt, který znamená, že s růstem mzdy roste příjem, když roste příjem, zvětšuje se možnost koupit více statků a služeb. Jednoznačně není možné říct, jaký efekt je silnější, záleží na konkrétní situaci (Samuelson, Nordhaus, 2007).

Dalším faktorem nabídky je participace pracovní síly, kdy velkou změnu představuje příliv žen do pracovního procesu. Jeho hlavním důvodem je velký růst reálné mzdy, což vypadá docela přitažlivě.

Poslední faktor je imigrace. Příliv legálních imigrantů je kontrolován složitým systémem kvót, který zvýhodňuje kvalifikované pracovníky a jejich rodiny. Z pohledu nabídky práce spočívá efekt imigrace v nárůstu nabídky nekvalifikovaných pracujících vzhledem ke kvalifikované pracovní síle (Samuelson, Nordhaus, 2007).

Graf 2 – Nabídka práce

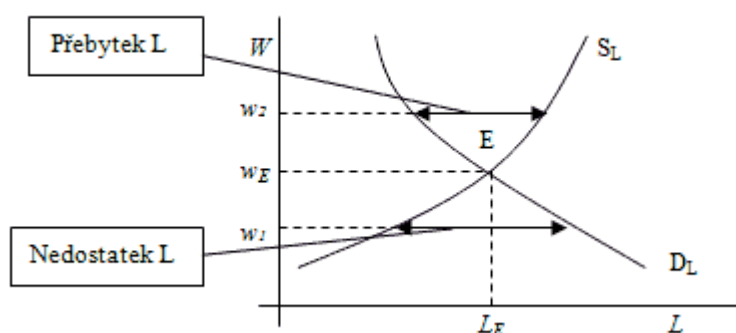

Zdroj: Vlastní zpracování dle miras.cz, 2019

3.1.3 Rovnováha na trhu práce

Trh práce, na kterém se tržní poptávka po práci s její tržní nabídkou střetává, směřuje k rovnováze – stavu, kdy poptávané množství práce je rovno množství nabízené (Urban, 2011). V případě, kdy je mzdová sazba vyšší než rovnovážná, nastává na trhu přebytek práce, což znamená vznik nezaměstnanosti, pokud je mzdová sazba naopak nižší než rovnovážná, nastává nedostatek volné pracovní síly. Podle Holmana je nerovnováha na trhu práce přechodnou situací, která je eliminována pohybem reálné mzdy (Holman, 2011).

Graf 3 – Rovnováha na trhu práce

Zdroj: Vlastní zpracování dle miras.cz, 2019

3.1.4 Modely trhu práce

Keynesiánský model trhu práce předpokládá existenci nepružných nominálních mezd a nízkou pružnost cen zboží a služeb. Z toho vyplývá nízká pružnost reálných mezd, které nemají schopnost vyrovnat poptávku a nabídku na trhu práce, kvůli tomu vzniká stálá nedobrovolná nezaměstnanost (Palíšková, 2014). Nedobrovolná nezaměstnanost znamená, že lidé chtějí a mají zájem pracovat, ale nemohou najít práci. O dobrovolnou nezaměstnanost se jedná v případě, když při dané mzdové sazbě lidé nemají zájem pracovat (Brčák a kol., 2018).

Podle Brčáka klasický model trhu práce předpokládá, že mzdy jsou dokonale flexibilní a v rámci interakcí na trhu dochází k vytváření rovnováhy (Brčák a kol., 2018). Z klasického modelu vychází, že firmy maximalizují své zisky a jedinci maximalizují svůj užitek. Všichni, kdo chtějí při dané reálné mzdě pracovat, práci naleznou (Palíšková, 2014). Ekonomika pak operuje na úrovni potenciálního produktu a nezaměstnanost je na úrovni přirozené míry (Brčák a kol., 2018).

3.2 Nezaměstnanost

Nezaměstnanost je vážným symptomem narušení rovnováhy v ekonomice. Je výlučně makroekonomickým problémem, neboť nikdo jiný než vláda nemá možnost ji ovlivňovat globálně (Jírová, 1999). K nezaměstnanosti dochází, pokud se v ekonomice nacházejí osoby, které práce nemají, ani samy nepodnikají, ale chtějí pracovat a hledají práci. V každé běžné ekonomice se projeví nezaměstnanost. Musíme rozlišovat nezaměstnanost krátkodobou z objektivních přirozených příčin a nezaměstnanost nedobrovolnou (Brčák a kol., 2018).

Podle Samuelsona vytváří vysoká nezaměstnanost problém pro hospodářství i společnost. Pro hospodářství je hlavní nevýhodou ztráta cenných zdrojů. Pro společnost se problém projevuje v poklesu příjmů a z toho vyplývají i další s tím spojené problémy (Samuelson, Nordhaus, 2010). Během depresí, kdy je nezaměstnanost vysoká, nevyrábí ekonomika tolik, kolik je schopná, dochází ke ztrátě zdrojů (Jírová, 1999). Kromě toho, že nezaměstnanost přináší negativní dopady, je možné ji probrat i z pozitivního hlediska. Určitá míra nezaměstnanosti je prospěšná, protože zaměstnavatel si může vybrat zaměstnance, zvolit nejlepšího z nich, zaměstnanec si bude více vážit své práce (Brčák a kol., 2018).

Za nezaměstnaného se považuje osoba, která se uchází o zaměstnání. Uchazeč o zaměstnání je občan, který:

- není v pracovním poměru nebo podobném vztahu, nevydělává své vlastní peníze, nepřipravuje se soustavně na povolání,
- požádal o zprostředkování vhodného zaměstnání (Kotýnková, Němec, 2003).

Josef Brčák a kol. (2018) ve své knize uvedl osoby, které jsou považované za nezaměstnané podle Statistického úřadu EU:

- 15leté a starší (není stanovena horní věková hranice),
- bez práce (nejsou v pracovníprávním vztahu ani nejsou sebezaměstnané),
- hledající aktivně práci (registrovaly se na úřadu práce nebo u soukromé agentury zprostředkující práci nebo hledající práci ve firmách, využívající inzerci, podnikající kroky pro založení vlastní firmy, podaly žádost o pracovní povolení a licenci nebo hledající zaměstnání jiným způsobem),
- připravené nastoupit do práce (jsou během referenčního období k dispozici nebo nejpozději do 14 dnů pro výkon placeného zaměstnání nebo sebezaměstnání).

Osoby, které nespĺňují alespoň jednu z těchto vlastností, jsou klasifikovány jako zaměstnané nebo ekonomicky neaktivní (Brčák a kol., 2018).

Podle Dagmar Brožové je nezaměstnanost interpretována jako výsledek společenských a ekonomických podmínek, které mohou jednotlivci jen málo ovlivňovat, a proto by jim vláda měla pomoci. Autorka rozděluje pomoc státu a vlády na dva principy.

Utilitaristický princip uplatňuje užitek jakožto měřítko blahobytu. Politikou vlády by měla být maximalizace součtu užiteků každého člena společnosti. Z toho vyplývá, že by vláda měla lidi rozdělit: lidi, kteří mají vyšší mzdy, by měli platit vyšší daně, naopak lidé s nižší mzdou by měli dostávat důchodové transfery. Takový postup motivuje obě skupiny k usilovnější práci. V případě, že obě skupiny budou pracovat méně, důchod celé společnosti se sníží a samozřejmě se sníží i celkový užitek. Vláda, která takto postupuje, by měla porovnat výnosy bohatých skupin a obraty méně bohatých skupin.

Liberalní princip vychází z předpokladu, že společenské instituce, zákony a politiky by měly být spravedlivé. V rámci daného principu by vláda měla maximalizovat blahobyt těch skupin lidí, které jsou na tom nejhůř, jedná se o maximalizaci minimálních užiteků. Tato pozice zachovává rozdíly v příjmech, což zvyšuje motivaci a tím vzniká možnost společnosti pomáhat chudým (Brožová, 2003).

3.2.1 Míra nezaměstnanosti

Rozsah nezaměstnanosti měříme pomocí ukazatele míry nezaměstnanosti, kterou získáme jako podíl počtu nezaměstnaných k celkovému počtu pracovních sil (Jirová, 1999).

Vzorec pro výpočet míry nezaměstnanosti:

Obrázek 1 - Vzorec pro výpočet míry nezaměstnanosti

$$u = \frac{U}{L + U} \cdot 100$$

kde:
u.....míra nezaměstnanosti
L.... zaměstnaní
U... nezaměstnaní
L+U ekonomicky aktivní (zaměstnaní+nezaměstnaní)

(1)

Zdroj: Vlastní zpracování dle miras.cz, 2019

Pracovní síla osoby, která má práci, a nezaměstnané osoby.

Měření nezaměstnanosti má u sebe konkrétní problémy a nedostatky. V knize Marcely Palíškové je uvedeno, že v praxi může vzniknout problém při zjišťování skutečného počtu nezaměstnaných. Používají se údaje, které poskytují úřady práce, a doplněny jsou o údaje z dotazníkových šetření. Kvůli různým postupům měření nezaměstnanosti se údaje poskytované jednotlivými zeměmi odlišují (Palíšková, 2014).

Podle Hany Jírové je možné nezaměstnanost zvažovat i pomocí jiných měřítek než jen běžně užívanou mírou nezaměstnanosti. Existuje sedm různých ukazatelů specifické nezaměstnanosti:

1. Míra dlouhodobé nezaměstnanosti – vyjadřuje podíl počtu nezaměstnaných déle než 13 týdnů k celkovému počtu pracovních sil.
2. Míra propuštěných z práce – udává podíl lidí, kteří právě ztratili své zaměstnání, k celkové pracovní síle.
3. Míra nezaměstnaných dospělých – udává podíl nezaměstnaných starších 25 let na počtu pracovních sil starších 25 let.
4. Míra nezaměstnanosti lidí hledajících úplné zaměstnání – vyjadřuje podíl hledajících zaměstnání k celkové pracovní síle.
5. Běžná míra nezaměstnanosti – udávaná jako podíl všech nezaměstnaných, kteří se v posledních čtyřech týdnech snažili hledat práci, k celkové pracovní síle.
6. Míra zahrnující lidi pracující z ekonomických důvodů na zkrácenou pracovní dobu – zahrnuje ty, kdo hledají úplné zaměstnání, plus polovinu těch, kdo hledají práci na zkrácenou dobu, plus polovinu těch, kdo již takto z ekonomických důvodů pracují. Ve jmenovateli výrazu pro výpočet je celková pracovní síla snižená o polovinu pracujících na částečnou pracovní dobu.
7. Míra zohledňující rezignované pracovníky – základ výpočtu je stejný jako v předchozím ukazateli, ale ještě se do čitatele a jmenovatele přičtou ti, kdo by chtěli pracovat, ale nevěří, že práci mohou najít (Jírová, 1999).

3.2.2 Přirozená míra nezaměstnanosti

V případě, že skutečný produkt Y bude na úrovni potenciálního produktu Y^* , v ekonomice bude existovat pouze přirozená míra nezaměstnanosti u^* . Pokud produkt Y bude pod úrovní potenciálního produktu Y^* , v dané situaci není využíváno výrobního faktoru práce a někteří lidé nejsou zaměstnaní.

Jestliže jde o přirozenou míru nezaměstnanosti, která nastává v případě, že je ekonomika v dlouhodobé rovnováze, skutečný produkt Y bude roven potenciálnímu produktu Y^* . V dlouhém období nemají na změny agregátní poptávky vliv ani produkt, ani zaměstnanost. Možno říct, že míra přirozené nezaměstnanosti u^* , která se také specifikuje jako míra nezaměstnanosti, při níž je skutečná a očekávaná míra inflace stejná, v daném případě neexistuje tendence ani ke zrychlení, ani ke zpomalení inflace. Přirozená míra nezaměstnanosti je proto označována jako míra nezaměstnanosti, která neakceleruje růst inflace.

Ze statistického pohledu je přirozená míra nezaměstnanosti vysvětlována jako dlouhodobý průměr skutečných měr nezaměstnanosti. Tvoří ji strukturální a frikční nezaměstnanost (Brčák a kol., 2018).

Ekonomika pořád kolísá podél dlouhodobé vývojové tendence „trendové linie“. Skutečný produkt se pohybuje pod a nad úrovní potenciálního produktu, z toho vyplývá fluktuace nezaměstnanosti u pod i nad její přirozenou míru u^* . Přirozená míra nezaměstnanosti a přirozená úroveň produktu jsou úrovně těchto veličin, kterých bude dosahováno při dlouhodobé ekonomické rovnováze. Ekonomika nemá reakce na změny v agregátní poptávce, nezaměstnanost a produkt jsou stálé (Brčák a kol., 2018).

V případě, kdy je míra nezaměstnanosti stejná a trh práce je trvale v pohybu, dochází ke kolísání pracovníků mezi skupinami nezaměstnaných a zaměstnaných. Vliv na přirozenou míru nezaměstnanosti má hodně faktorů. Mezi obecné determinanty přirozené míry nezaměstnanosti patří čas, který vyžaduje hledání práce, a nepružnost nominálních mezd (Brčák a kol., 2018).

Pokud je nabídka práce vyšší než poptávka firem po práci, na trhu vzniká nezaměstnanost vyšší než přirozená. K vyrovnání trhu vznikne potřeba poklesu reálné mzdy. Dál by se snížilo nabízené množství práce a zároveň by se zvýšilo množství poptávané. V daném případě může trh práce dosáhnout rovnováhy. K rovnováze nedojde, když mzdy nemají možnost klesnout hned, nebo dokonce vůbec, a nadále bude převis nabídky práce nad poptávkou po práci. Vzhledem k příčině vzniku je daný druh nezaměstnanosti někdy nazýván „z titulu čekání na práci“. Zaměstnanci očekávají práci, ale kvůli tomu, že mzdy nejsou stabilní, nabídka práce je vyšší než poptávka po práci (Brčák a kol., 2018).

Kromě základních determinantů přirozené míry nezaměstnanosti existují další determinanty:

- demografická skladba obyvatelstva země a její vývoj,
- pojištění osob v nezaměstnanosti,
- státem garantovaná či uzákoněná minimální mzda,
- systém přeškolení (rekvalifikační systém),
- tempo růstu rozdílných sektorů ekonomiky,
- mzdové dohody uzavírané mezi obory a zaměstnavateli,
- efektivní mzdy,
- celkový systém sociálního zabezpečení,
- další ekonomické, sociální, historicko-institucionální a jiné faktory (Brčák a kol., 2018).

Z hlediska statistiky je přirozená míra nezaměstnanosti vážený průměr přirozených měř nezaměstnanosti pro různé demografické skupiny, které mají rozdílnou velikost a mění se jejich podíly. Úroveň ovlivňování přirozené míry nezaměstnanosti v ekonomice závisí na tom, jak se mění podíl demografických skupin. Ke zvyšování přirozené míry nezaměstnanosti dojde v případě, když do dané země a v daném období do pracovních sil vstoupí například mladí lidé. Daná skupina mladých lidí častěji mění práci a obvykle má průměrnou přirozenou míru nezaměstnanosti vyšší, než je přirozená míra nezaměstnanosti v celé zemi (Brčák a kol., 2018).

Pojištění osob v nezaměstnanosti má vliv na přirozenou míru nezaměstnanosti, protože také ovlivňuje míru zatížení lidí, kteří ztratili svou práci. Jaké pojištění mají osoby v nezaměstnanosti, ovlivňuje to, jakou motivaci nezaměstnaná osoba má pro hledání nové práce. Člověk porovná svůj disponibilní důchod v situaci, když nemá práci, a disponibilní důchod, který získává, když práci má. Vztah daných důchodů je označován jako koeficient náhrady. Když koeficient náhrady bude vysoký, náklady spojené s nezaměstnáním daného člověka budou nízké, ale zároveň vzroste tendence, že člověk může zůstat bez práce dlouhou dobu a dlouho může práci hledat. Vysoká míra náhrady vyvolaná velkým důchodem v případě, kdy daná nezaměstnaná osoba nedostatečně motivuje ostatní nezaměstnané lidi k hledání nové práce. Snižování pojištění v nezaměstnanosti je nástroj pro motivaci nezaměstnaných aktivně hledat novou práci a zkrátit průměrnou délku nezaměstnanosti, která ovlivní i přirozenou míru nezaměstnanosti v zemi (Brčák a kol., 2018).

V případě, že je minimální mzda vyšší než rovnovážná nominální mzda, přirozená míra nezaměstnanosti se zvyšuje. Především u pracovních sil s nízkou kvalifikací a nízkou mzdou se může stát, že nezaměstnaní budou chtít pracovat za nižší mzdu, než je minimální. Dané místo nebude obsazeno. Takto stanovená minimální mzda snižuje stimul přijímat do práce méně kvalifikované pracovníky, takže je důležitý stimul nabízet pracovníkům zaškolení v práci (Brčák a kol., 2018).

Na přirozenou nezaměstnanost má vliv rekvalifikování pracovníků. Státní instituce, obecní úřady a firmy organizují systém přeškolení pracovníků. Přesná a včasná registrace volných pracovních míst v jednotlivých firmách, odvětvích a oblastech je také důležitá. Efektivita daného systému se odráží na průměrné délce trvání nezaměstnanosti a na přirozené míře nezaměstnanosti (Brčák a kol., 2018).

V ekonomice stále existují sektory, které se chtějí rozšířit, k tomu potřebují více výrobního faktoru práce, a proto najímají pracovníky. Jiné sektory ekonomiky naopak snižují počet zaměstnanců a omezují svoji produkci. Pracovní síly nemohou momentálně a bez nákladů být přesunuty z upadajících do rozvíjejících se oblastí a odvětví. S takovými přesuny mezi sektory, jež vyžadují čas, spojený strukturální a frikční nezaměstnanost. Jestliže roste rozdíl v míře růstu mezi jednotlivými oblastmi a odvětvími, roste i přirozená míra nezaměstnanosti.

Všechny označené faktory společně mají vliv na přirozenou míru nezaměstnanosti. Přirozená míra nezaměstnanosti v různých státech se bude lišit tak, jak se budou lišit síla a vývoj v jednotlivých ekonomikách (Brčák a kol., 2018).

3.2.3 Druhy nezaměstnanosti

Podle příčin vzniku lze nezaměstnanost rozdělit na 4 druhy:

- frikční,
- strukturální,
- cyklickou (konjunkturální),
- sezonní.

Z technických důvodů patří frikční nezaměstnanost k nejméně důležitým druhům. Objevuje se v těch případech, kdy se pracovník rozhodl najít si novou práci, která by lépe vyhovovala jeho schopnostem a potřebám. Taková změna samozřejmě potřebuje určitý čas, proto je to dočasná nezaměstnanost způsobená přechodem pracovníka na jiné pracovní místo, případně změnou bydliště.

Tato nezaměstnanost je spojena se změnami v národním hospodářství, s potřebou získat dostatečné množství informací o novém pracovním místě. K vymezení frikční nezaměstnanosti se stát snaží poskytovat informace o pracovních příležitostech nebo podporovat mobilitou pracovníků (Urban, 2014).

Strukturální nezaměstnanost vzniká v důsledku strukturálních změn v ekonomice, kdy se některá odvětví zmenšují, jiná naopak expandují (Holman, 2011).

Tyto změny vyvolávají pokles poptávky po některých profesích a růst poptávky po jiných. Strukturální nezaměstnanost potřebuje více času než zaměstnanost frikční a také více zasahuje do života každého. Z důvodů neustálé změny poptávky pořád probíhají změny v ekonomice (Holman, 2011).

Ukazatelem této nezaměstnanosti je vysoký počet nezaměstnaných a volných pracovních míst. Ukazatelem strukturální nezaměstnanosti je její trvání a nesesaditelnost pracovních míst z pohledu času.

Hlubší příčiny výskytu strukturální nezaměstnanosti jsou:

- prostorová imobilita pracovních sil;
- pokles poptávky po pracovních silách v důsledku technických a technologických změn;
- pokles poptávky po pracovních silách z důvodu poklesu konečné poptávky;
- růst nabídky pracovních sil;
- pokles poptávky po pracovních silách s určitou kvalifikací (Kotýnková, Němec, 2003).

Co se týká cyklické nezaměstnanosti, je hlavní formou nedobrovolné nezaměstnanosti a vyskytuje se v případě, pokud je nízká celková poptávka po práci. Je způsobena zastavením vývoje, poklesem celkových výdajů a produkce v ekonomice. Nezaměstnanost roste v tom případě, pokud se snižují celkové výdaje a produkt. Cyklická nezaměstnanost bude trvat, dokud opět nezačne růst národní produkce. Pro její snížení by se také měla zvýšit poptávka po práci (Jírová, 1999).

Sezonní nezaměstnanost je důsledkem sezonní fluktuace poptávky po práci (pracovních příležitostech). Je běžná v zemědělství, stavebnictví, turistickém odvětví apod. (Jírová, 1999).

Sezonní nezaměstnanost je součástí frikční nezaměstnanosti a také se podílí na přirozené míře nezaměstnanosti (Brčák a kol., 2018).

3.2.4 Příčiny nezaměstnanosti

V příčinách nezaměstnanosti hraje roli frikční nezaměstnanost, které se nelze zbavit. Hlavní změnu tvoří počet lidí, kteří ztratili svou práci. Tato změna narůstá během hospodářské krize (Samuelson, Nordhaus, 2007).

Podle Marcely Palíškové existují kvůli různorodosti evropských pracovních trhů a složitosti problematiky nezaměstnanosti čtyři základní příčiny vzniku nezaměstnanosti:

- Vysoké náklady na pracovní sílu – vysoké mzdy, zdanění práce, vysoké odvody na sociální a zdravotní pojištění. Týká se podstatného problému, který velmi úzce souvisí s vysokou sociální ochranou zaměstnanců a celkově s koncepcí evropského sociálního modelu.
- Rozvoj technologií – vyvolá strukturální posuny v ekonomice a zároveň dochází k nahrazování práce kapitálem. Posilování exportu a ekonomického růstu ovlivňují zrychlené odpisy, které zlevňují kapitálové vybavení, ale všechno funguje při minimu zaměstnanců. Dochází k ukončení pracovních míst, ale rozvíjející se sektor služeb a vědecký sektor nemohou vytvářet tolik pracovních míst, kolik jich zaniká. Příčinou je malá pružnost evropských pracovních trhů.
- Nesoulad mezi poptávkou a nabídkou na trhu práce co do kvalifikací, dovedností a znalostí. Vzdělanostní struktura pracovní síly neodpovídá podmínkám, které potřebuje pracovní trh. Omezujícím faktorem v některých zemích je kvalita poskytovaného vzdělávání. Nejenom úroveň vzdělání působí jako ochrana před nezaměstnaností, ale mají vliv i další faktory, například praxe, získané zkušenosti, ochota stále se vzdělávat atd. Jedním z velkých problémů, s nímž se setkává Evropská unie, je to, že roste počet vysokoškolsky vzdělaných lidí, ale zároveň se v některých profesích projevuje nedostatek odborných pracovníků.
- Velmi nízká mobilita pracovní síly. Projeví se jak mezi členskými zeměmi, tak i uvnitř jednotlivých zemí. Důvody nízké mobility pracovníků mohou být na jednu stranu – ekonomické a právní, na druhou stranu – společensko-sociální. Do první skupiny je možné zařadit obtížnosti související s nedokončením jednotného vnitřního trhu, znamená absenci společného trhu služeb a regulovaná povolání. Do druhé skupiny patří omezení, které vyplývá ze

samotného charakteru evropských zemí, které se liší svou kulturou, jazykem a mentalitou. Kulturní omezení a jazyková bariéra jsou dalšími faktory, které tvoří překážku pro mobilitu pracovníků (Palíšková, 2014).

3.2.5 Hospodářské dopady nezaměstnanosti

Vysoká nezaměstnanost tvoří problém pro hospodářství, jedná se o ztrátu cenných zdrojů (Samuelson, Nordhaus, 2007).

Ekonomické dopady nezaměstnanosti představují:

- ztrátu produkce,
- ztrátu kvalifikace pracovníků,
- vyšší výdaje státního rozpočtu na podporu v nezaměstnanosti,
- nižší daňové příjmy (Brčák a kol., 2018).

Ztráta makroekonomického produktu nebo ztráta produkce podle Dagmar Brožové vyplývá z toho, že se ekonomika nenachází ve stavu plné zaměstnanosti, proto je výstup ekonomiky pod potenciální úrovní. Existuje mezera mezi skutečným a potenciálním produktem. Velikost ztráty potenciálního produktu bude rovna velikosti produkční mezery. Vzniká kvůli tomu, že lidé, kteří nemají pracovní místo, budou rádi pracovat, nepodporovat výrobu statků a služeb. Země, kde ekonomicky aktivní obyvatelstvo nepracuje, dosahuje nižší úrovně makroekonomického produktu, než jaké by mohla dosáhnout, kdyby obyvatelstvo bylo zaměstnané.

Kvůli tomu, že jde o nemalé ztráty, je potřeba zvážit myšlenku na snižování produkční mezery, jejíž velikost lze určit podle vhodných matematických metod (Brožová, 2003).

V případě, když se obyvatelé nacházejí mimo pracovní proces, nemůžou se účastnit procesu získávání zkušeností a znalostí, to vede k dequalifikaci, tzn. ke ztrátě kvalifikace. Vzdělání člověka se znehodnocuje. Hodnota drahocenného ekonomického zdroje – lidského kapitálu bude také devalvována. V daném případě ztrácí nejenom samotný pracovník, ale také celá ekonomika. Jak dlouho je člověk mimo pracovní proces a ztrácí pracovní a další návyky které s tím souvisejí, má vliv na rozvíjení sociálního zlenivění. (Brožová, 2003).

Pokud je nezaměstnanost velká, stát musí vyplácet vyšší objem finančních prostředků z rozpočtu ve formě podpor osobám, které chtějí být zaměstnané a splňují podmínky jejich pobírání. Vysoké příjmy do státního rozpočtu v daném pohledu jsou negativně ovlivňovány (Brčák a kol., 2018).

Pokles produktu pak vyvolá další sekundární ztráty v sektoru domácností, firem a statků. Jestli jsou v zemi lidé bez práce, neodvádějí daně z mezd. V důsledku nižší produkce se firmám snižují zisky, z nichž odvádějí nižší daně. Stát přichází o daňové příjmy, zatímco v důsledku nezaměstnanosti jeho výdaje rostou. Stát musí najít prostředky na vyplacení většího objemu podpor v nezaměstnanosti a dalších sociálních norem. Kvůli tomu roste počet klientů sociálního státu a z toho vyplývají i další sociální jevy, které může přinést nezaměstnanost (Brožová, 2003).

Hospodářské ztráty, které vznikají během nezaměstnanosti, jsou nejvyšší ztráty v moderní ekonomice, mnohokrát převyšují mikroekonomické určení neefektivity existencí monopolu, cel a kvót (Samuelson, Nordhaus, 2007).

Během vysoké nezaměstnanosti se nízký výsledek hospodářství navíc odráží na náladě a postoji lidí a také na jejich rodinném životě (Samuelson, Nordhaus, 2007).

3.2.6 Sociální dopady nezaměstnanosti

Nezaměstnanost je úzce spojená se sociální problematikou. V každé společnosti existují sociální skupiny, které jsou velkou měrou postiženy nezaměstnaností (Palíšková, 2014).

Sociální dopady lze rozdělit na dopady, které zasahují jednotlivce a které i společnost celkem (Brčák a kol., 2018).

V případě ztráty zaměstnání může u některých osob docházet k psychické zátěži, která má vliv na jejich zdravotní stav, osobní, rodinné a společenské vztahy (Brčák a kol., 2018).

Nezaměstnanost vyvolá ztrátu postavení člověka ve společnosti, s tím souvisí ztráta společenských kontaktů, ztráta sociálního statusu, sociální důstojnosti a prestiže. Sociální status vyplývá z potřeby mít pracovní místo a také z jeho charakteristik, které začleňují člověka do společnosti. Pracovní místo je jedním z nejdůležitějších faktorů, jímž může člověk demonstrovat svou pozici ve společnosti. Jeho nová situace mu připisuje ponižující sociální status nezaměstnaného a z toho vyplývá nevhodné společenské, sociální a psychické situace (Brožová, 2003).

Nezaměstnanost představuje zhoršení finanční situace a z toho vyplývá snížení životní úrovně nezaměstnaného a jeho rodiny. Životní situace člověka se bude zhoršovat v případě, že bude nezaměstnanost trvat dlouho. Člověk může dostat podporu od státu, ale nedojde k úplnému uspokojení jeho potřeb. V daném případě sociologie hovoří o zkušenosti deprivace, která může označovat neschopnost získat a vlastnit určité množství zboží (Brožová, 2003).

Změny ve vnímání času jsou také důsledkem nezaměstnanosti. V případě ztráty zaměstnání se časová struktura dne člověka rozpadá. Je zvyklý na hledání optimální kombinace pracovního a volného času, která mu bude přinášet největší užitek. Tato kombinace má pro člověka značný význam. Užitek volného času může doplňovat spotřební užitek, ale nenahrazuje ho. Hodnota volného času je vypočtená ze mzdy, kterou by člověk mohl získat na trhu práce, pokud by měl v daném čase práci. Hodnota volného času bude nulová, když člověk nemůže získat mzdu. V případě ztráty hodnoty volného času a poklesu užitečnosti člověka se snižuje jeho důležitost. Nezaměstnanost ruší samotné principy vysvětlení volného času (Brožová, 2003).

Existuje teorie stigmatu, která vysvětluje nezaměstnanost jako viditelné znamení osobního zamítnutí. Jde o zamítnutí naplnit očekávání společnosti a potvrdit způsobilost se do ní zařadit. Když je člověk neschopen zařadit se do společnosti, diskredituje ho to. Vzniká deformace míry účasti člověka na společenském životě. V případě, že je člověk vyloučen z profesního společenství, vznikají ztráty dalších společenských aktivit (Brožová, 2003).

Ze strany nezaměstnaných ve společnosti může vzniknout vzdor proti společenským hodnotám a autoritám. Celkem vzniká odmítání principů občanské společnosti, sociální, politické a společenské účasti, takže dochází ke krizi sociálních institucí (Brožová, 2003).

3.2.7 Doba trvání nezaměstnanosti a frekvence nezaměstnanosti

Jednou z charakteristik nezaměstnanosti je doba jejího trvání. Doba trvání nezaměstnanosti se projeví v průměrné délce období, kdy je člověk nezaměstnaný (Jírová, 1999). Doba trvání nezaměstnanosti se objevuje v důsledku strukturálních charakteristik trhu a stavu ekonomického cyklu. V případě analýzy průměrné délky nezaměstnanosti se ekonomové setkávají s řadou negativních dopadů, mezi něž patří kolísání přirozené míry nezaměstnanosti (Brčák a kol., 2018).

Autor Robert Holman ve své knize uvádí, že jedním z velkých problémů je dlouhodobá nezaměstnanost. Příčiny vzniku dlouhodobé nezaměstnanosti jsou ve velké podpoře v nezaměstnanosti. Kvůli nim nezaměstnaný člověk ztrácí motivaci hledat si novou práci a adaptovat se na potřeby pracovního trhu. Dlouhodobá nezaměstnanost nese s sebou podstatné sociální důsledky, může způsobit překážky člověku a jeho rodině, znamená to, že člověk může ztratit kvalifikaci a sebeúctu (Holman, 2011).

Frekvence nezaměstnanosti se projevuje v průměrném čísle, což znamená, jak často je pracovník nezaměstnaný za určité období. Na frekvenci nezaměstnanosti má vliv odchylka agregátní poptávky po zboží a službách, od níž se zároveň rozvíjí poptávka po práci. Na frekvenci nezaměstnanosti má vliv i poptávka po práci jednotlivých firem, různých oblastí a odvětví. To, jak se jednotlivé firmy rozšiřují, nebo odcházejí z trhu v daných oblastech a odvětvích, má vliv na změnu přijatých, nebo propuštěných pracovníků (Jírová, 1999).

3.3 Domácí produkt a inflace

Podle Roberta Holmana je domácí produkt tok zboží a služeb, vyrobených na území určité země za určité období. Většinou hovoříme o ročním domácím produktu. Zahrnuje statky, které patří k okamžité spotřebě, jako jsou chléb, mléko a služby kadeřníků, a zároveň statky dlouhodobé spotřeby, jako jsou domy, auta a počítače. Domácí produkt patří mezi statické ukazatele. Obsahuje jen výrobky, které se kupují a prodávají na trzích z toho důvodu, že jenom takové výrobky může podchytit statistika. Nejsou sem zahrnuté výrobky a služby, které jsou vyráběné lidmi pro vlastní spotřebu.

V případě měření domácího produktu musíme brát v úvahu, že zahrnuje pouze nově vyrobené statky. Nepatří sem statky, které byly vyrobené v minulých letech (Holman, 2011).

3.3.1 Hrubý domácí produkt

Hrubý domácí produkt (HDP, angl. GDP – Gross Domestic Product) vyjadřuje hodnotu finální produkce vytvořené za určité období výrobními faktory, které působily na území státu (Brčák a kol., 2018). Počítá se bez ohledu na to, kdo byl vlastníkem výroby.

Hrubý domácí produkt (HDP) je peněžním vyjádřením celkové hodnoty statků a služeb, které byly nově vytvořené na určitém území za dané období. HDP se počítá třemi metodami:

- výrobní,
- výdajovou,
- důchodovou.

V případě vypočítání hrubého domácího produktu výrobní metodou bude vyjadřován součet konkrétních sektorů nebo odvětví a čistých daní na produkty, které nejsou seřazeny podle sektorů nebo odvětví. Součet přidaných hodnot spočívá v rozdílu mezi hodnotou produkce a mezispotřebou. Oceňování produkce probíhá v základních cenách, ale užití bude vyjádřeno v cenách kupních, z čehož vyplývá, že je potřeba přičíst daně a odečíst dotace na produkty (Brčák a kol., 2018).

Hrubý domácí produkt = hodnota produkce – mezispotřeba + daně z produktu – dotace (Brčák a kol., 2018). (2)

Součet spotřebních výdajů domácnosti a hrubých investic firem se projeví ve výdajové metodě. Také hodnotu produkce představují výdaje na vládní nákupy statků a služeb. Jestliže část produkce bude exportovaná do zahraničí, máme hodnotu této produkce přidat jako hodnotu exportovaných statků a služeb. Na druhou stranu k výdajům rezidentních subjektů patří výdaje na produkci, která byla vyráběná v zahraničí, kvůli tomu vzniká potřeba odečíst hodnotu importovaných statků a služeb. Podle výdajové metody spotřební výdaje domácnosti a investice firem jsou hodnotou výsledného užití výrobku a služeb příslušníků států a salda exportu a importu statků a služeb (Brčák a kol., 2018).

$$\mathbf{HDP = C + I + G + NX (X - M)} \quad (3)$$

C – výdaje domácností na spotřebu

I – hrubé investice

G – vládní výdaje

NX – čistý export

X – export

M – import

Odlišnost důchodové metody se projeví v součtu prvotních důchodů celkem za národní hospodářství. Týká se konkrétně součtu důchodů jednotlivých subjektů ekonomiky. Důchody představují příjmy z nemovitostí a čisté úroky se projeví jako saldo

úroků, které byly získané a vynaložené. Subvence je transferový příjem a je potřeba ho vyndat z hrubého domácího produktu, protože neovlivní hodnotu vyprodukovaných statků a služeb. Týká se příjmu, který neměl kompenzaci příjemcem v podobě produkce. V případě nezapočítání amortizace by bylo dosaženo hodnoty čistého domácího produktu (Brčák a kol., 2018).

$$\text{HDP} = \text{W} + \text{r} + \text{i} + \pi + \text{a} + \text{T nepř. subvence} \quad (4)$$

W – mzdy a platy

r – renty

i – čisté úroky

π – zisky podniků

a – odpisy

Tnepř – nepřímé daně zmenšené o subvence

3.3.2 Inlace

Inlace představuje ekonomickou nerovnováhu a jejím znakem je růst cenové hladiny (Brčák a kol., 2018).

Inlace zmenšuje množství zboží a služeb, které lze koupit za peněžní jednotku (Holman, 2011).

Inflaci lze prozkoumat ze dvou pohledů: růst cenové hladiny, nebo pokles kupní síly peněžní jednotky. Tyto pohledy mají téměř stejný výsledek (Holman, 2011).

Pro zjištění inflace se používají cenové indexy. Nejčastěji se používá deflátor HDP, index spotřebitelských cen a index cen výrobců (Holman, 2011).

Podle Roberta Holmana lze deflátor HDP najít takto: HDP běžného roku bude oceňováno nejprve v cenách běžného roku a dál v cenách minulého roku. Deflátor HDP se projeví v podílu HDP v běžných cenách a HDP v cenách minulého roku a ukazuje, jak se změnila cenová hladina oproti minulému roku. Deflátor obsahuje ceny všech statků, ze kterých je HDP složen (Holman, 2011).

V případě zájmu o to, jaký má inflace vliv na spotřebitele, potřebujeme znát růst spotřebitelských cen za pomoci indexu spotřebitelských cen. Tento index ukazuje na změnu statků a služeb, které nakupují domácnosti.

Týká se to nákladu na pořízení balíku zvolených statků v běžném roce ve srovnání s náklady, které byly vynaloženy k nákupu stejného koše v roce stálém. Obsah spotřebního koše představuje potravinářské a nepotravinářské zboží a také služby (Brčák a kol., 2018).

Existuje ještě jeden ukazatel inflace, je to index cen výrobců, který ukazuje působení domácí inflace na konkurenceschopnost státních výrobců oproti zahraničním (Holman, 2011). Tento index lze také označit jako index velkoobchodních cen. Je tvořený obdobně a má pevné váhy dané strukturou tržeb a zároveň měří ceny surovin, hotových výrobků, polotvarů v jednotlivých odvětvích. Index cen výrobců ukazuje na změny v inflaci v následujícím období (Brčák a kol., 2018).

3.4 Vývoj nezaměstnanosti na evropském trhu práce

Od 90. let se nezaměstnanost projevila jako společenský problém také členských zemí Evropské unie. Její růst začal od 70. let, přidaly se demografické faktory, tzn. vzrostl počet osob hledajících práci, ale zároveň se snižoval počet pracovních míst. Výjimkou se stala druhá část 80. let, v daném období tvorba pracovních míst byla rychlejší, ale od počátku 90. let se nezaměstnanost znovu začala zvyšovat a k tomu se ještě projevila nezaměstnanost s vysokým podílem dlouhodobě nezaměstnaných (Kotýnková, Němec, 2003).

Podle Magdaleny Kotýnkové se vývoj nezaměstnanosti v Evropské unii rozdělil na konkrétní období.

- V letech 1960–1973 existovala vysoká míra ekonomického růstu (4,8 % ročně). Ale i při tomto růstu bylo vytváření pracovních míst velmi nízké (o 0,3 % ročně), takže nezaměstnanost byla poměrně stabilní. Průměrná úroveň míry nezaměstnanosti byla 2,6 % ročně.
- V letech 1974–1985 se projevil pokles míry ekonomického růstu (ze 4,8 % na 2,5 % ročně) a také se snížila zaměstnanost v soukromém sektoru, přitom daný pokles byl vyrovnán růstem pracovních míst ve veřejném sektoru. Demografické faktory měly vliv na růst pracovních zdrojů (o 0,7 % ročně) a kvůli tomu došlo ke stálému růstu míry nezaměstnanosti.
- V letech 1986–1990 se zvýšila míra ekonomického růstu (na 3,2 % ročně) a také se projevil růst počtu pracovních míst. Kvůli tomu zaměstnanost vzrostla o 1,3 % ročně a nezaměstnanost klesla.

- Od roku 1991 se míra ekonomického růstu zpomalila a kvůli recesi ekonomiky se projevil pokles počtu pracovních míst. Začalo překotné zvyšování nezaměstnanosti.
- Během druhé poloviny 90. let se projevíly strukturální změny na trzích práce členských zemí, cílem bylo odstranit jejich nepružnost. Projevilo se snížení nezaměstnanosti a zaměstnanost se zvýšila, situace se zlepšila (Kotýnková, Němec, 2003).

Autorka dále rozlišuje tři typy nezaměstnanosti, které byly indikovány v Evropě koncem 20. století:

- cyklická nezaměstnanost,
- strukturální nezaměstnanost,
- technologická nezaměstnanost (Kotýnková, Němec, 2003).

3.5 Nástroje politiky zaměstnanosti

Účelem politiky zaměstnanosti je dosažení rovnováhy mezi nabídkou práce a poptávkou po práci.

Politika zaměstnanosti je soubor opatření, ve kterém jsou společně vytvářeny podmínky pro existování dynamické rovnováhy na trhu práce a pro efektivitu využití pracovních sil.

Politika zaměstnanosti se projeví ve třech úrovních: mikroekonomické, makroekonomické, regionální (Brčák a kol., 2018).

Existují dvě skupiny nástrojů politiky zaměstnanosti. Aktivní politika zaměstnanosti snižuje nezaměstnanost, nebo podporuje zaměstnanost kvůli odmítnutí nevýhodných podmínek pro cílové skupiny obyvatelstva. Pasivní politika zaměstnanosti vytváří přijatelné sociální podmínky pro dočasně nezaměstnané, dělá to pro snížení sociálních a hospodářských dopadů nezaměstnanosti. Když stát bude využívat aktivní politiku, bude to efektivnější. Ale pasivní politika zaměstnanosti je nutná, i když odůvodněně kritizovaná, ale jestli podmínky požadování podpor v nezaměstnanosti jsou velmi užšlechtilé, může nezaměstnané přivést k demotivaci, místo aby si aktivně hledali novou práci (Brčák a kol., 2018).

Nástroje pro podporu zaměstnanosti mohou existovat jak pro zaměstnané, tak i pro nezaměstnané lidi. Například mezi nástroje, které jsou určeny pro nezaměstnané, patří

zařazení do rekvalifikačních kurzů a úhrada nákladů na další vzdělávání. Také existuje podpora, která je spojena se zařazením nezaměstnaných na trh práce jako podoba úhrady nákladů, vyplývající v případě změny bydliště při stěhování za novým zaměstnáním. Jestli zaměstnaný souhlasí s méně placeným místem, dostane příplatky ke mzdě. Také existuje pomoc při založení podniků, která se projevuje ve vyplacení určité finanční částky v případě startu podnikatele a kompenzace úroků, které vznikají kvůli počátečním investicím. Veřejně prospěšné práce se využívají v případě boje s dlouhodobou nezaměstnaností (Brčák a kol., 2018).

Stát může ovlivňovat i poptávku po práci i nabídku práce.

V případě ovlivňování poptávky po práci stát může měnit:

- věk odchodu do důchodu a podmínky setrvání v zaměstnání i po dosažení důchodového věku,
- odpočty zaměstnavatelům, kteří přijmou nového pracovníka z určité skupiny.
- maximální pracovní dobu, práci navíc,
- podmínky ochrany proti neopodstatněnému propouštění z práce,
- podmínky zaměstnávání přistěhovalců (Brčák a kol., 2018).

Jestli stát chce ovlivnit nabídku práce, mění se:

- podmínky a vyšší placené mateřské a rodičovské dovolené,
- stimul k zaměstnávání zahraničních pracovníků na domácím trhu práce,
- rozsah povinné školné docházky,
- rekvalifikační kurzy,
- podporu regionální migrace,
- podporu pro začínající podnikatel,
- minimální mzdu (Brčák a kol., 2018).

4 Vlastní práce

Tato pátá kapitola bakalářské práce uvádí do problematiky nezaměstnanosti ve vybraných zemích Evropské unie, kterými jsou Česká republika a Spolková republika Německo. Nezaměstnanost v těchto dvou zemích je nejprve popsána z obecného pohledu, poté je uvedena nezaměstnanost vybraných sociálních skupin. Datovou základnu tvoří především data z Eurostatu, Českého statistického úřadu. Sledovaným obdobím je rok 2013 až 2018.

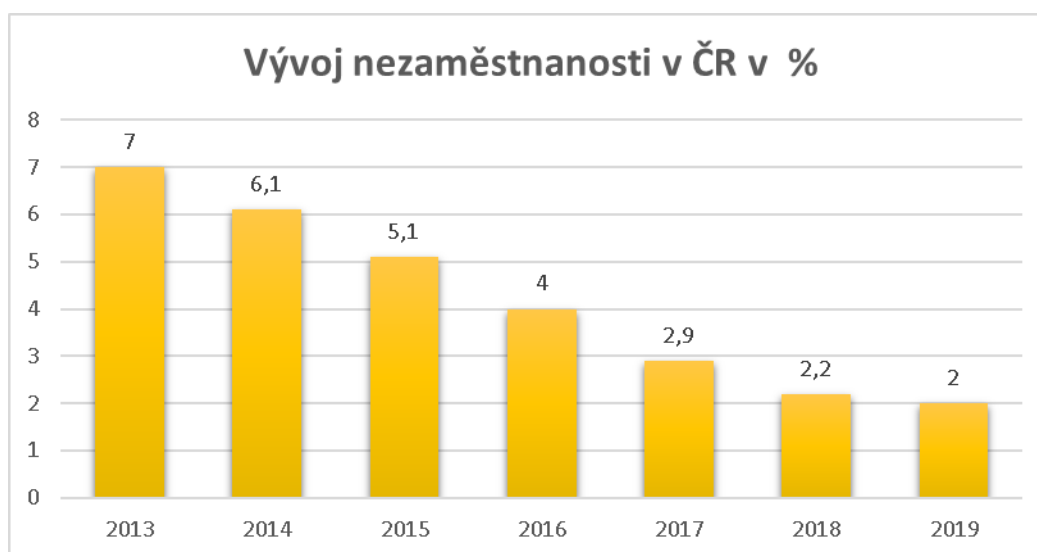
4.1 Česká republika

Česká republika se nachází ve střední Evropě a podle ústavy je parlamentní republika a demokratický právní stát s liberálním státním režimem. Stát má čtyři sousedy, mezi něž se řadí Německo, Polsko, Rakousko a Slovensko.

Ekonomika České republiky patří mezi nejvyspělejší ve světě a i přes dopady nepříznivých podmínek zahraničního prostředí stále roste. Podle Ministerstva průmyslu a obchodu se výkonnost ekonomiky České republiky blíží ekonomice Evropy. Na základě objemu vytvořeného HDP v paritě kupní síly na obyvatele výkonnost ekonomiky ČR došla k cca 90 % průměru EU28. Co se týče produktivity práce, její průměr v roce 2018 dosahoval 83 %. Velký vliv na růst produktivity práce mají inovace v oblasti moderních technologií. Růst kupní síly obyvatelstva působí na udržitelnost vnitřního hospodářského růstu ČR (Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2019).

Trh práce je z pohledu rozvojových ukazatelů tzv. lag indikátorem, to znamená, že se za reálným vývojem ekonomiky zpožďuje. O vývoji nezaměstnanosti v České republice hovoří následující graf. Je zde uvedena míra nezaměstnanosti. Jedná se o obecnou míru nezaměstnanosti počítanou podle metodiky Eurostatu a data byla zvolena pro možnost lepšího srovnání.

Graf 4 – Vývoj nezaměstnanosti v České republice

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat, 2020a

Po ekonomické krizi, která zasáhla naši zemi v roce 2008, se nezaměstnanost zvýšila a kulminovala přibližně na hranici 7,5 %. Od roku 2013 je patrný v České republice pozitivní trend, kterým je konstantní pokles míry nezaměstnanosti. V roce 2018 činila nezaměstnanost v České republice jen 2,2 %. Ve sledovaném období tak nezaměstnanost poklesla o 4,8 %. Průměrná nezaměstnanost v roce 2018 přitom byla v Evropské unii cca 6,5 %. Celá Evropa zažívá příznivý trend v poklesu nezaměstnanosti, protože v Evropské unii byla v roce 2013 průměrná míra nezaměstnanosti 11 % (Eurostat, 2020). Na konci roku 2018 byla nezaměstnanost v Evropské unii nejnižší od začátku sledování měsíčních statistik v roce 2000, a to 6,6 % (Eurostat, 2020). Přitom nejnižší nezaměstnanost ze všech zemí Evropské unie má právě Česká republika. Velmi nízká nezaměstnanost byla v České republice již před vstupem České republiky do Evropské unie. Poté však díky dluhové krizi došlo k ekonomickému propadu a ekonomika naší země se zastavila. Nižší spotřeba domácností, vlády, nízký export i vládní opatření vedly k tomu, že firmy začaly propouštět. I v této době však měla Česká republika nižší nezaměstnanost, než byl průměr v Evropské unii. Současná míra nezaměstnanosti, která láme rekordy, je dána mnoha faktory. Jedním z nich je růst ekonomiky od roku 2014, který se promítá ve službách i v průmyslu. Na růstu ekonomiky se podílí obchodní vztahy s Německem a s jinými zeměmi, díky čemuž významně roste export. Následně se do růstu ekonomiky zapojil i růst domácí spotřeby a nízké úrokové sazby. Domácí spotřeba byla poháněná výrazným zvyšováním výdělků. Také zasahující politika ČNB podpořila vývoz automobilového průmyslu vč. subdodavatelských oborů, dařilo se také strojírenství

a pozitivně se promítlo i obnovení výrobních kapacit v chemickém průmyslu a energetice. Kromě popsaného v Čechách výrazně rostou i IT technologie a robotizace. Mezi další méně významné faktory náleží nízká úroveň mezd a neochota přijímat zahraniční pracovníky. V druhé polovině roku 2017 přispěla k poklesu nezaměstnanosti také rostoucí investiční aktivita. Práci tak mělo na konci sledovaného období nejvíce lidí v historii samostatné České republiky. K růstu zaměstnanosti významně přispěl i vyšší počet podnikajících osob, z pohledu odvětví se jednalo o obchod, dopravu, ubytování a stravování. Velmi nízká nezaměstnanost způsobuje fakt, že firmy mají nedostatek pracovníků a musí své kapacity rozšiřovat zejména investicemi do výroby. Malé firmy dokonce již nechtějí přijímat nové pracovníky, protože silný růst mezd v domácí ekonomice se promítá do poklesu jejich ziskovosti. V následujícím textu je zkoumána nezaměstnanost v různých sociálních skupinách.

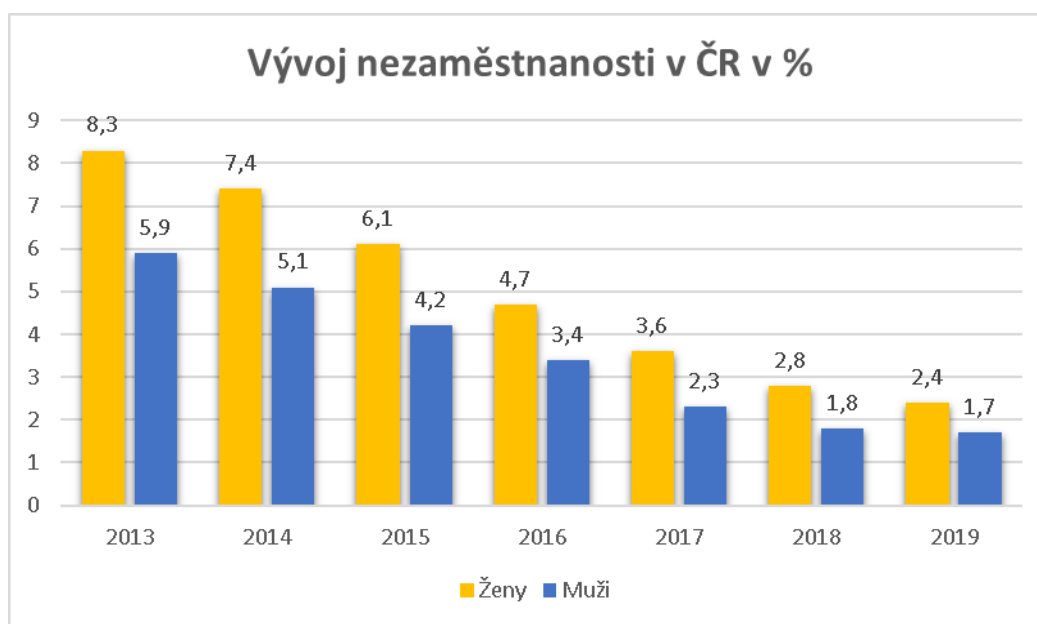
4.1.1 Nezaměstnanost žen

Postavení žen na trhu práce je v České republice horší než v případě mužů. Existují zde určité charakteristiky trhu práce žen. V dnešní podobě je na trhu již třetí generace žen zaměstnaných po celý život. Existuje zde časový průběh zaměstnanosti dle věku žen, který má stálý charakter, protože ženy v České republice po narození dítěte opouštějí pracovní sféru většinou pouze na dva až tři roky.

Převahu nezaměstnaných mají v České republice tedy dlouhodobě ženy nad muži. Ženy převažují ve všech sledovaných vzdělanostních kategoriích s výjimkou vysokoškolsky vzdělaných osob a ve všech věkových kategoriích kromě té nejmladší skupiny. V rámci Evropské unie byla ve 14 členských státech míra nezaměstnanosti vyšší u žen. Naopak ve 13 státech byla vyšší nezaměstnanost u mužů. V Maďarsku byla stejná. Největší rozdíly v míře nezaměstnanosti žen a mužů, kde byla míra vyšší u žen než u mužů, byly pozorovány v Řecku a Španělsku (Český statistický úřad, 2017).

O tom, jaký tento rozdíl byl, vypovídá následující graf.

Graf 5 – Vývoj nezaměstnanosti v České republice: ženy

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat, 2020b

Z dlouhodobého pohledu je však patrné, že se rozdíl v nezaměstnanosti mužů a žen přibližuje. Ještě v roce 2013 činila převaha žen nad muži v nezaměstnanosti cca 2,4 %. V roce 2018 byl tento rozdíl jen 1 %.

Když se podíváme na rozdíly v nezaměstnanosti mezi oběma pohlavími v jednotlivých věkových skupinách, zjistíme zajímavou věc. Tím je fakt, že největší rozdíly jsou mezi pohlavími ve věkové skupině 25–39 let. Problémem je tedy přerušení kariéry v důsledku rodičovství či péče o dítě v souladu s rodinným a pracovním životem. Dále existuje nedostatečná kapacita a dostupnost (regionální a finanční) zařízení péče o dítě či o osobu blízkou, poté jsou nedostatečně využívány alternativní formy organizace práce. Sociokulturní prostředí dostatečně nepodporuje souběh role ženy matky a role ženy zaměstnankyně, a to včetně předsudků zaměstnavatelů. Poté je to genderová nevyváženost oborové struktury zaměstnanosti. To znamená, že největší problémy mají ženy v „plodném věku“. Zde je důležitým aspektem sladění pracovního a rodinného života práce na částečný úvazek a jiné flexibilní formy práce. Těch je však v České republice oproti jiným zemím Evropské unie velmi málo. Zkrácených pracovních úvazků mají dnes ženy v České republice téměř nejméně ze všech žen v Evropské unii. V naší zemi pracuje na částečný úvazek jen cca 5,5 % žen. Zaměstnavatelé v České republice je poskytují většinou jen ženám – matkám, které pečují o dítě do patnácti let (Český statistický úřad, 2019). Přitom to není legislativa, která by tyto formy práce omezovala, ale právě naopak český zákoník

práce nabízí dostatečně velký prostor pro tyto flexibilní pracovní úvazky. Stále častěji se v této oblasti vyskytují i určité občanské iniciativy, jako je např. server pracezeny.cz.

I v této oblasti se však již začínají realizovat určité kroky. Za zmínku zde stojí např. aktivity Česko-německé obchodní a průmyslové komory, která zpracovala svá „Východiska pro legislativní změny zákoníku práce ke zvýšení pružnosti pracovní doby“, v nichž požadují bez ohledu na zcela jinou realitu v Německu např. snížení vysokých nákladů u délky pracovní doby nebo pružnější a „pragmatičtější“ rozvržení pracovní doby, jejímž cílem je možná sice osvědčená německá „kurzarbeit“, ale bez toho podstatného, bez pomoci státu ve formě „kurzarbeitgeldu“, jež doplňuje sníženou mzdu při částečné nezaměstnanosti ze společenských zdrojů financovaných fondovým způsobem z prostředků zaměstnavatelů. Nutno ale podotknout, že z hlediska efektivity nemusí být zkrácený pracovní poměr pro některé ženy dostatečně atraktivní.

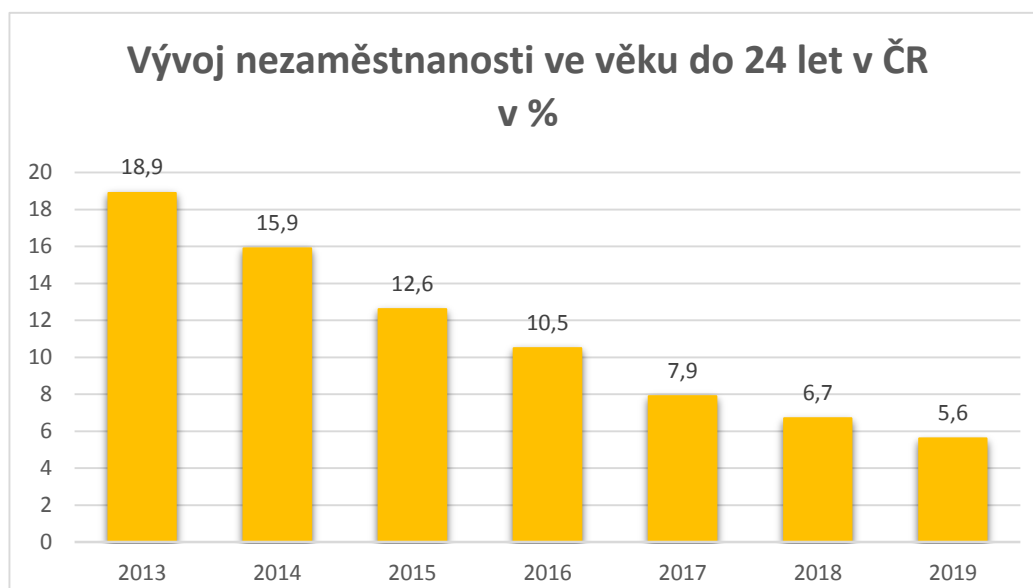
Mimo to se vláda v rámci svých cílů v oblasti nezaměstnanosti snaží realizovat opatření, která podporují boj s diskriminací žen na trhu práce. Dále vláda podporuje rozvoj zařízení péče o dítě, zvyšuje kapacity a dostupnost těchto zařízení. V této oblasti byla zřízena i nová zařízení, jako jsou např. soukromé školky a dětské skupiny. Vláda se také zaměřuje na rekvalifikační kurzy pro rodiče na rodičovské dovolené. Vláda dále podporuje zahájení podnikatelských aktivit žen, poradenské aktivity a odstraňuje genderové stereotypy (Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2014). Na druhou stranu však činí kroky, které výrazně odporují těmto aktivitám. Zde je možné uvést např. nedávné zvýšení rodičovského příspěvku jen pro osoby, které pobírají rodičovský příspěvek, ne pro všechny matky, které mají malé dítě, ale již pracují.

I přestože podíl nezaměstnaných žen klesá, zaměstnavatelé je na trhu práce stále diskriminují. Důkazem jsou pokuty. V roce 2018 bylo např. uloženo 23 pokut ve výši 266 000 Kč za správní delikty na úseku rovného zacházení a diskriminace při uplatňování práva na zaměstnání a dvě pokuty ve výši 35 000 Kč za správní delikty na úseku rovného zacházení a diskriminace na pracovišti (ISPV, 2014).

4.1.2 Nezaměstnanost nejmladší skupiny

Další cílovou skupinou, která je v této bakalářské práci sledována, je nejmladší věková skupina. Jedná se tak o nezaměstnanost lidí do věku 24 let. Za spodní věkovou hranici se vzhledem k tomu, že se analýza zabývá problematikou nezaměstnanosti, považuje věk 15 let, tedy věk, od kterého lze vykonávat závislou výdělečnou činnost. V následujícím grafu je uvedena nezaměstnanost této nejmladší věkové skupiny.

Graf 6 – Vývoj nezaměstnanosti lidí do 24 let v České republice

Zdroj: Eurostat, 2020a

Graf tak vypovídá o tom, že nezaměstnanost mladých lidí ve věku od 15 do 24 let je oproti průměrné nezaměstnanosti několikanásobně vyšší. I přesto byla v České republice opět v celém sledovaném období lepší situace, než je patrná v Evropské unii. Zde byla např. v roce 2016 nezaměstnanost sledované věkové skupiny 18,7 % (Český statistický úřad, 2017). I v Evropské unii tak ve sledovaném období došlo od roku 2012, kdy tento stav kulminoval, k poklesu počtu mladých nezaměstnaných.

V grafu je také patrný pozitivní klesající trend v nezaměstnanosti v rámci sledované věkové skupiny. Nezaměstnanost tak poklesla z 18,9 % na 6,7 %. Důvodem vysoké míry nezaměstnanosti jsou různé faktory, mezi něž se řadí nedostatečné kariérové poradenství a poradenství k volbě povolání ve vztahu k žákům a studentům škol.

Dále je to tím, že znalosti a dovednosti neodpovídají potřebám trhu práce, zejména nevhodná je oborová struktura absolventů. Existují také nedostatečné praktické zkušenosti absolventů vstupujících na trh práce a jejich neadekvátní představy o fungování trhu práce a vlastních možnostech.

Největší zájem je o absolventy z průmyslové sféry, celkem dobře se uplatňovali absolventi strojírenských a některých elektrotechnických oborů. Jedny z nejnižších hodnot míry nezaměstnanosti vykazovaly v roce 2014 i zdravotnické obory. Jako spíše problematické je nutné hodnotit uplatnění absolventů oborů z oblasti gastronomie, hotelnictví a turismu či podnikatelských oborů. Ke skupinám oborů, které dlouhodobě vykazují vyšší míru nezaměstnanosti absolventů, patří i zemědělství a lesnictví.

Na závěr této podkapitoly je možné uvést, že Česká republika přijala určitá opatření, která zlepšila postavení mladých na trhu práce. Konkrétně se dle Českého statistického úřadu jednalo o dalšího vzdělávání, vyučení a absolvování stáží. Evropským finančním zdrojem těchto aktivit byla Iniciativa na podporu zaměstnanosti mladých. Dalším důvodem byl fakt, že lidé vstupovali na trh práce méně. Vzhledem k tomu, že se věk pro založení rodiny dlouhodobě posouvá směrem nahoru, většina ekonomicky neaktivních osob do 25 let pravděpodobně studovala na vysoké nebo vyšší odborné škole. Dále je zde patrné, že míra nezaměstnanosti mladých lidí reaguje na ekonomické výkyvy více než nezaměstnanost osob středního a předdůchodového věku. Pokles podílu této kategorie na celkové nezaměstnanosti byl také ovlivněn i demografickým vývojem.

Tabulka 1 – Vývoj počtu obyvatel dle věku.

	v tom ve věku (let)			Průměrný věk
	0-14	15-64	65 a více	
2013	1 577 455	7 109 420	1 825 544	41,5
2014	1 601 045	7 056 824	1 880 406	41,7
2015	1 623 716	6 997 715	1 932 412	41,9
2016	1 647 275	6 942 623	1 988 922	42
2017	1 670 677	6 899 195	2 040 183	42,2
2018	1 693 060	6 870 123	2 086 617	42,3

Zdroj: Vlastní zpracování dle Český statistický úřad, 2016

Lze tedy konkrétně uvést, že si vláda České republiky uvědomila problematiku vysoké nezaměstnanosti mladých lidí. Proto si v rámci národních cílů České republiky v oblasti nezaměstnanosti do roku 2020 stanovila snížit míru nezaměstnanosti mladých osob (15–24 let) o třetinu a míry nezaměstnanosti osob s nízkou kvalifikací (stupeň ISCED 0–2 klasifikace vzdělání) o čtvrtinu oproti roku 2010.

4.1.3 Nezaměstnanost osob s postižením

V prvé řadě je možné konstatovat, že v České republice je přibližně 13 % osob se zdravotním postižením. Jedná se tak o cca 1 152 000 osob, které jsou kvůli svým zdravotním problémům dlouhodobě omezeni v běžných činnostech (oPojištění, 2019).

Velmi problémová je skupina osob zdravotně znevýhodněných, tedy těch, které nezískaly invalidní důchod, ale jsou na trhu práce uznáni jako znevýhodnění. Jsou tedy na práci závislí, i když ji mohou vykonávat s obtížemi. Jejich omezení je tedy problémem při hledání práce. Další problém, se kterým se tyto lidé na trhu práce setkávají, je fakt, že jsou v porovnání s populací České republiky výrazně starší. Téměř polovina všech osob se zdravotním postižením je v produktivním věku a je jim více než 55 let. Další problém, který na trhu práce mají, je fakt, že mají tyto lidé výrazně nižší vzdělání. Už sami o sobě běžní lidé s nižším vzděláním mají větší problémy při hledání práce a jejich nezaměstnanost je tak vyšší. Např. Dle Eurostatu v roce 2018 byla nezaměstnanost osob se základním vzděláním 11,9 %, se středním vzděláním 1,9 % a 1,1 % s vysokoškolským vzděláním (Eurostat, 2019). Různorodost nezaměstnanosti je dána tím, že s vyšší školou, maturitou nebo vysokou školou mohou lidé dělat cokoli, mohou dělat mnoho profesí i na nižší úrovni, zatímco vyučení těchto příležitostí mají méně. Jak uvádí Odborná studie osob se zdravotním postižením, 1/3 osob se zdravotním postižením měla jen základní vzdělání. To je výrazně více, než je tomu v celé populaci České republiky (NF OZP, 2017). O detailním rozdělení vzdělanosti těchto osob hovoří následující tabulka.

Tabulka 2 – Vzdělání osob se zdravotním postižením

Vzdělání OZP	Podíl v populaci ČR	Podíl v populaci OZP
Základní (nedokončené)	0,5 %	5,7 %
Základní (dokončené)	17,6 %	28,0 %
Střední bez maturity	33,0 %	25,2 %
Střední s maturitou	29,9 %	21,0 %
Vyšší a vysoké	13,8 %	8,3 %
Není známo	5,3 %	11,9 %

Zdroj: Český statistický úřad, 2020

Dále dochází vývojem medicíny k poklesu podílu pohybových a dalších tělesných postižení, naopak roste podíl postižení jako následků civilizačních onemocnění. Z pohledu veřejnosti je stále více postižení „neviditelných“ pro okolí a představují velmi zásadní překážky pro samé osoby s postižením i pro zaměstnavatele při překonávání bariér. Zaměstnávání osob se zdravotním postižením velmi komplikuje skutečnost, že ve většině případů dochází ke kumulaci zdravotních vad, ale bohužel nejen těch. Zaměstnanost se výrazně snižuje s výskytem závažných komplikací, zvláště pak v případě vícečetných postižení, má-li zdravotně postižená osoba tři a více závažných dopadů, jeho zaměstnanost je minimální, a to bez ohledu na typ dopadu.

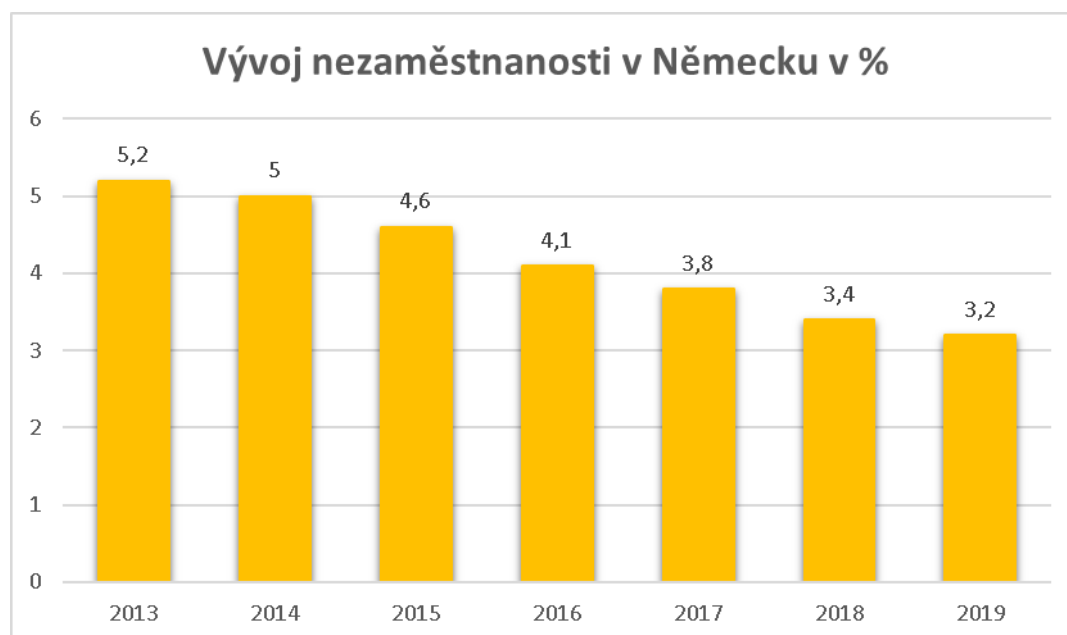
Bohužel zaměstnanost sledovaných osob ČSÚ od roku 2010 nepublikuje. Je možné zde poukázat na statistiku trhu práce. Dle ní bylo v roce 2013 celkem 62 789 osob se zdravotním postižením bez práce, což tvoří 10,5 % nezaměstnaných. Celkového počtu nahlášených volných míst bylo 4 471 vhodných pro osoby se zdravotním postižením, na jedno volné pracovní místo připadalo 14 osob se zdravotním postižením (Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2014). Nejvýše nezaměstnaných osob s postižením bylo v kraji Ústeckém a nejméně v kraji Praha. Do roku 2018 došlo k jejich mírnému poklesu. Nezaměstnanost osob se zdravotním postižením poklesla na 4,4 %. Celkem bylo 38 300 osob se zdravotním postižením bez práce. Na pokles nezaměstnanosti mají vliv i různé nástroje aktivní politiky zaměstnanosti, které realizuje Ministerstvo práce a sociálních věcí, jako jsou chráněné dílny a jiné (Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2019).

4.2 Spolková republika Německo

Spolková republika Německo je středoevropský stát. Jde o federativní a demokratickou parlamentní republiku, která se skládá celkem z 16 spolkových zemí, které mají vlastní zemské sněmy a zemské vlády. Zemské členění dle Eurostatu je stejné a počítá s 16 zeměmi. Nejvyšší průměrné příjmy jsou v hospodářských oblastech: Hamburk, Bayern, Bremen. V sedmi spolkových zemích je průměrná mzda vyšší, než kolik činí průměrná mzda za celé Německo, v devíti zemích je průměrná mzda naopak nižší. Začátek roku 2019 však byl ve znamení mírného nárůstu nezaměstnanosti. To je dáno tím, že německý průmysl je silně závislý na vývozu do Velké Británie. Chaotický odchod Británie z Evropské unie vedl k poklesu vývozu.

Nezaměstnanost je ve Spolkové republice Německo podobná jako v České republice. I zde je patrný téměř lineární pokles nezaměstnanosti. O vývoji nezaměstnanosti hovoří následující graf. I zde jsou pro lepší srovnání uvedena data z metodiky Eurostatu.

Graf 7 – Vývoj nezaměstnanosti ve Spolkové republice Německo

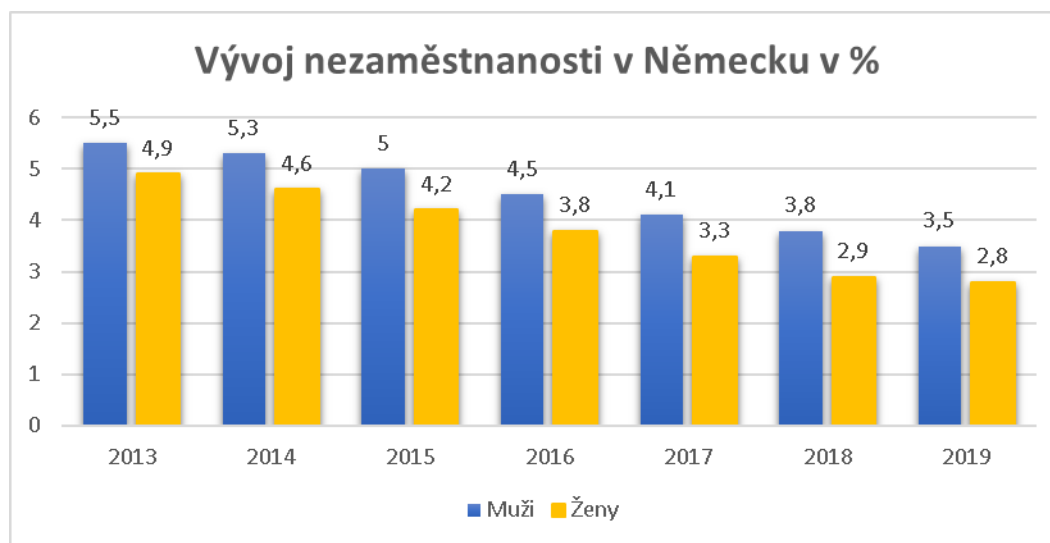
Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat, 2020a

Zde je patrné, že v roce 2013 byla nezaměstnanost 5,2 %. Do roku 2018 poklesl tento ukazatel na 3,4 %. Došlo tak k poklesu o cca 1,8 %. V roce 2018 tak bylo cca 2,342 milionu nezaměstnaných osob. I tak je nezaměstnanost v Německu druhá nejnižší v rámci celé Evropské unie. Příznivý vývoj nezaměstnanosti je dán pozitivním vývojem ekonomiky, který se udržuje pomocí domácí poptávky. Dále Evropská centrální banka

podporovala investice nízkými úrokovými sazbami. Pozitivní vývoj ekonomiky dokumentuje ukazatel HDP i ukazatel HDP na obyvatele, který svědčí o tom, že jsou Němci jedni z nejbohatších obyvatel Evropy. Na druhou stranu má Německo obrovské regionální rozdíly v nezaměstnanosti. Jednotlivé německé spolkové země jsou různě bohaté a samozřejmě i platy občanů se liší okres od okresu.

4.2.1 Nezaměstnanost žen

Graf 8 – Vývoj nezaměstnanosti ve Spolkové republice Německo.

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat, 2020b

Z grafu je patrné, že docházelo jak k poklesu nezaměstnaných žen, tak i mužů. Nezaměstnanost mužů poklesla z 5,5 % na 3,8 %. Nezaměstnanost žen klesla ze 4,9 % na 2,9 %. Je tedy patrné, že na rozdíl od České republiky je zde nižší míra nezaměstnanosti žen, a to v celém období

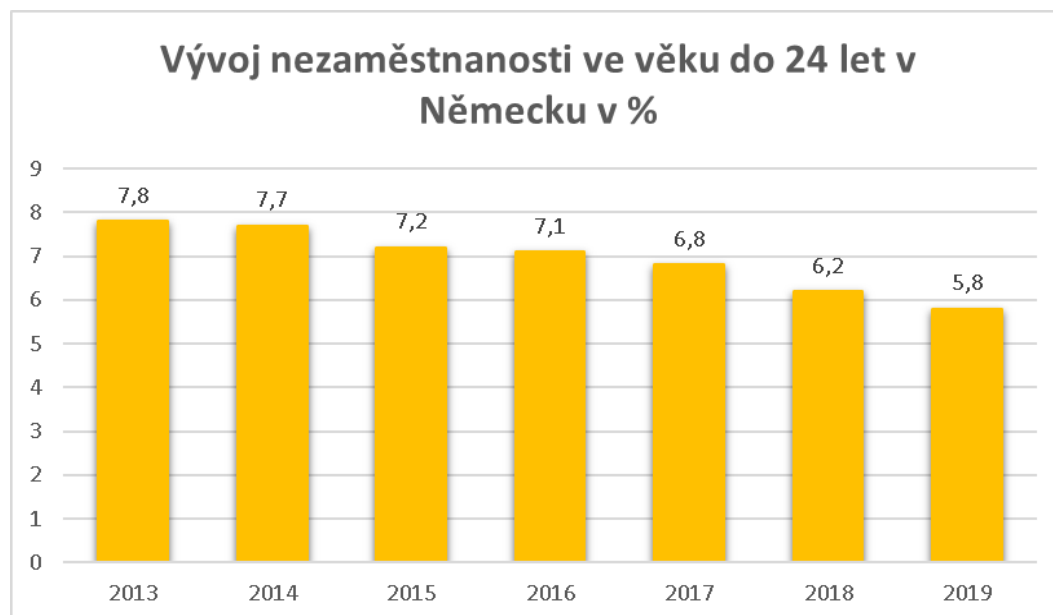
I v Německu je trh práce žen ovlivněn také řadou skutečností. Ženy se starají o děti, je nedostatek školek, je problematický nástup do práce po mateřské dovolené. Také jsou četné profese, které nejsou vhodné pro práci žen. Jedná se o práci ve výrobě (strojírenství, průmysl), některé profese vyžadují pro jeho vykonávání např. řidičské oprávnění různých skupin atd. Na druhou stranu klesá porodnost, což může být jedním z důvodů poklesu nezaměstnanosti žen. Chybí lidé a uzavírají se některé školy atd. (Klett, 2004). Jedním z hlavních důvodů, proč je nezaměstnanost žen v Německu nižší než nezaměstnanost mužů, je ten, že ženy nejsou do oficiální míry nezaměstnanosti zařazeny především kvůli zvláštním předpisům v případě péče o příbuzné, o děti atd.

Míra nezaměstnanosti tak odráží nezaměstnanost žen jen v omezené míře. Dále nejsou zahrnuty do statistik ženy, které se účastní vzdělávání, ani ty, které nemají tradiční zaměstnání. Ženy pečující o domácnost, výchovu a péči jsou zaměstnávány bezplatně ve smyslu pečovatelské práce, ale jsou de facto nezaměstnané ve smyslu placeného výdělečného zaměstnání.

4.2.2 Nezaměstnanost nejmladší skupiny

Dále je zde sledována další skupina osob, v tomto případě se jedná o nezaměstnané mladé do věku 24 let. O tom vypovídá následující graf.

Graf 9 – Nezaměstnanost nejmladší věkové skupiny ve Spolkové republice Německo.

Zdroj: Eurostat, 2020a

Od roku 2008 hospodářská krize výrazně snížila integraci mladých lidí na pracovním trhu a i ve sledovaném období tento trend pokračuje. Přestože se situace postupně zlepšila, bylo v Německu v roce 2018 6,2 % osob mladších 25 let bez práce. Je to však historicky nízké procento. Nezaměstnanost mladých lidí je však ve východní části Německa stále ještě, i když přibližně 30 let po sjednocení, výrazně vyšší než v západní. Začátkem roku 2019 byla míra nezaměstnanosti 8,6 % na východě a 5,8 % na západě. Míra nezaměstnanosti je zvláště vysoká mezi 15- až 25letými v Meklenbursku-Předním Pomořansku a Sasku-Anhaltsku, ale také v městských státech Brémy a Berlín. Nezaměstnanost mezi 15 až 25 lety je do značné míry způsobena problémy, které se objevují během přechodu na systém vzdělávání a po ukončení odborného vzdělávání. V těchto přechodných fázích je

vysoká míra nezaměstnanosti, ale obvykle má jen relativně krátké trvání (Statista, 2020). U mladých lidí je také větší pravděpodobnost, že se stanou nezaměstnanými, protože často jsou nejčastěji zasaženi propouštěním, smlouvami na dobu určitou nebo krátkodobým zaměstnáním, aby zahájili svou kariéru. Dalším důvodem je to, že jejich kariérní rozhodnutí ještě nejsou stanovena. Zhruba jeden ze čtyř studentů předčasně opustí vzdělávání. To nutně neznamená, že dotyčná osoba zůstává trvale nezaměstnaná, obvykle však uplyne několik měsíců před zahájením nového vzdělávání nebo školního roku. Během této doby jsou mladí lidé registrováni jako nezaměstnaní. Skutečnost, že situace v oblasti mladých nezaměstnaných je v Německu relativně dobrá, má nejen něco společného se silným německým trhem práce, ale také s německým systémem odborného vzdělávání. V Německu tak často navštěvují mladí lidé školu déle než v jiných zemích. Jedním z cílů politiky vzdělávání a trhu práce je umožnit všem zúčastněným mladým lidem místo na trhu práce. Jsou realizovány různé stáže, individuální poradenství, jsou předkládány návrhy na umístění, rovněž stát pomáhá s přípravou podkladů pro žádosti nebo s koučováním uchazečů o pracovní pohovory.

Kromě toho existují kampaně, jako jsou školicí burzy nebo veletrhy. Jednou z nejdůležitějších iniciativ EU, která se tímto problémem zabývá, je Záruka pro mladé lidi, jejímž prostřednictvím by členské státy měly zajišťovat, aby všichni mladí lidé do 25 let obdrželi do čtyř měsíců od ukončení školní docházky nebo začátku nezaměstnanosti kvalitní nabídku zaměstnání, dalšího vzdělávání, odborné přípravy nebo stáže. Rozpočet na tyto aktivity je kolem 6,4 miliardy EUR. Německo však na tyto finance nárok nezískalo.

4.2.3 Nezaměstnanost osob s postižením

V roce 2018 žilo v Německu přibližně 7,8 milionu lidí se zdravotním postižením. Ve vztahu k celé populaci byl téměř každý jedenáctý obyvatel Německa postižen. Více než polovina (51 %) byla muži, 49 % byly ženy (Situation schwerbehinderter Menschen).

Nezaměstnanost lidí s těžkým zdravotním postižením je méně ovlivněna ekonomikou a více demografickými trendy a právním rámcem než nezaměstnanost lidí bez těžkého zdravotního postižení. V Německu docházelo k nárůstu zaměstnanosti postižených osob, což bylo dáno zrušením předpisů, které starším lidem umožňovaly odejít z pracovního života do předčasného důchodu.

V roce 2018 bylo nezaměstnaných 157 000 osob s těžkým zdravotním postižením, což je 42 %. Podíl nezaměstnaných, kteří nebyli vážně postiženi, činil 34 %. Nezaměstnanost mezi těžce zdravotně postiženými klesla od roku 2017 do roku 2018 o 4 %. Pokles však byl menší než u osob s těžkým zdravotním postižením, činil 8 %. Oproti roku 2008 tak došlo k poklesu míry nezaměstnanosti zdravotně postižených osob o 6 %. Pouze v roce 2017 se nezaměstnaní lidé se zdravotním postižením dostali pod úroveň roku 2008. Špatné statistiky jsou patrné u osob nad 55 let. Zde došlo během deseti let k 50% nárůstu ve srovnání s rokem 2008. Nezaměstnanost starších lidí, kteří nejsou těžce postiženi, vzrostla za stejné období o 15 %.

Celkově je nezaměstnanost zdravotně postižených méně cyklicky citlivá než nezaměstnanost ostatních lidí. Je to také důsledek zvláštní právní (propouštěcí) ochrany, kterou požívají zaměstnanci se zdravotním postižením. Největší pokles je patrný u osob mezi 25 až 55 lety věku.

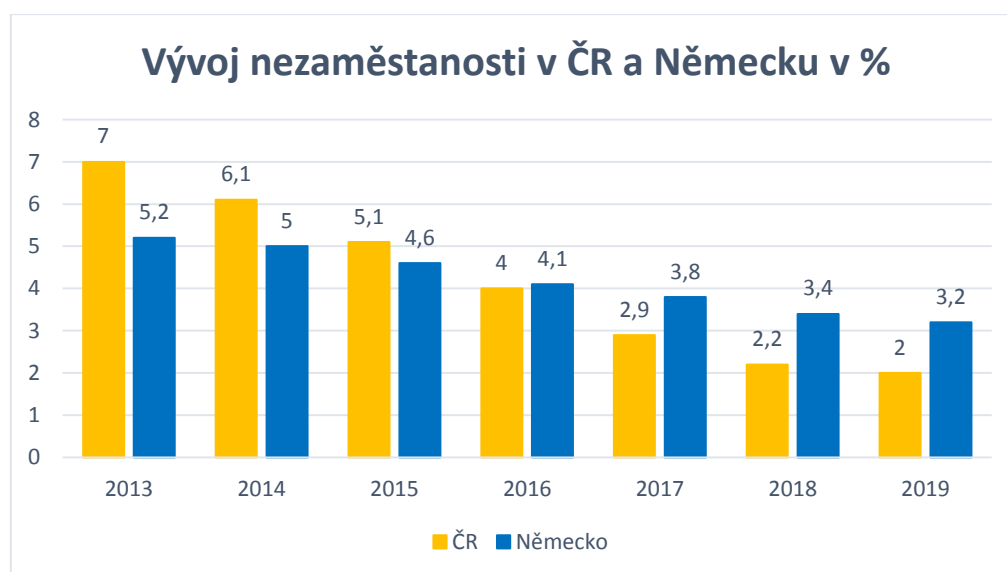
Osoby se zdravotním postižením také tráví hledáním práce v průměru o 109 dní déle než lidé bez zdravotního postižení. To bylo o osm dní déle než v roce 2016. Zatímco lidé bez omezení našli zaměstnání v průměru po 268 dnech, lidé se zdravotním postižením potřebují více než rok (377 dní).

V Německu jsou podporováni lidé se zdravotním postižením. Zákonodárci nařídí, aby zaměstnavatelé s více než 20 pracovními místy zaměstnávali osoby se zdravotním postižením na 5 % těchto pracovních míst. Zvláštní pozornost musí být věnována ženám. Zaměstnavatelé, kteří tento požadavek nesplní, platí odpovídající vyrovnávací poplatek. Samozřejmě stále platí, že mnoho lidí se zdravotním postižením nemůže najít práci na veřejném trhu práce bez další pomoci. Osoby se zdravotním postižením jsou podporovány tzv. integračními službami, které jsou v Německu dostupné po celé zemi. Specialisté zde pracují s úřady práce a rehabilitačními agenturami s cílem najít práci pro soukromé a veřejné zaměstnavatele pro zdravotně postižené (Arbeits-abc.de, 2020).

5 Výsledky a diskuse

V praktické části této bakalářské práce bylo zjištěno mnoho zajímavých skutečností z pohledu nezaměstnanosti. Nejprve šlo o to, že jak Česká republika, tak i Německá spolková republika má v současné době jednu z nejnižších nezaměstnaností v rámci Evropské unie. Tato situace se odvíjí od příznivé ekonomické situace v zemi. Tato situace se však pozvolna bude měnit. Začátkem letošního roku totiž začíná upadat zpracovatelský průmysl v Německu, který je zde největší z celé Evropské unie. V brzké době tak lze očekávat, že se tato situace promítne i na pracovní trh. Je tedy otázkou, zda se zhoršující makroekonomická data Spolkové republiky Německo ještě více zhorší a propadne se tak do recese. To by vedlo díky světovému obchodu k poklesu i v jiných zemích, jako je např. Česká republika, což by se zpětně promítlo i na pracovní trh v naší zemi. Na dalším grafu lze vidět že míra nezaměstnanosti ve dvou státech je skoro podobná, což ukazuje závislost trhu práce ČR na trh práce Německa.

Graf 10 - Vývoj nezaměstnanosti v ČR a ve Spolkové republice Německo.

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat, 2020a

V současné době se daří české vládě nezaměstnanost snižovat, a to i nezaměstnanost žen, nejmladší skupiny obyvatel i zdravotně postižených. Všechny tyto subjekty mají jedno společné, je u nich vyšší nezaměstnanost, než je průměrná nezaměstnanost v zemi. Je to dáno mnoha činiteli, které byly v práci popsány. Vláda však aktivně podporuje tyto jedince pomocí aktivní politiky zaměstnanosti, také se mění podmínky zaměstnavatelů, dávají větší prostor zaměstnancům v rámci flexibilních forem

práce, mění se také náhled na ženy jako zaměstnankyně, ale velmi pozvolna. Problém však je dle mého u osob s postižením, které mnohdy nemají jedno postižení, ale hned několik. Zaměstnavatelé tak mají obavy, že nebudou dobře vykonávat svou práci, budou často nemocní atd. Zde tedy dle mého nedojde k dlouhodobému zlepšení.

Ve Spolkové republice Německo byla na rozdíl od České republiky nezaměstnanost žen nižší než nezaměstnanost mužů. Je to tak jedna z mála zemí v Evropě, kde tomu tak je. Situace je však ovlivněna především tím, že statistiky nepočítají s ženami, které nemají tradiční zaměstnání. Nezaměstnanost nejmladší skupiny osob je v těchto dvou zemích velmi podobná. Pohybuje se kolem 6 %. Mírně nižší však byla v Německu. To může být ovlivněno systémem škol, kdy jsou studenti ve větší míře připravováni i v praxi. Nedostatek praxe je to, co je studentům v České republice dlouhodobě vyčítáno, což by se mělo změnit.

6 Závěr

Téma bakalářské práce je nezaměstnanost, která má v současné době velký negativní a zároveň pozitivní vliv na vývoj obyvatelstva celkově.

První část byla věnovaná teoretické náplni práce. Byly rozebrány takové věci, jako co je nezaměstnanost, jak vzniká a co ji provází. Také bylo uvedeno, jaké sociální a ekonomické dopady nezaměstnanost má a jaká je politika nezaměstnanosti celkově v Evropské unii.

Náplň praktické části se týkala období 2013–2018 v České republice a Spolkové republice Německo. Toto období bylo zvoleno kvůli situaci po krizi v roce 2008, která byla v těchto letech už poměrně mírná. Zároveň byla zvolena analýza konkrétních sociálních skupin, a to nezaměstnanost žen, mladých lidí ve věku do 25 let a lidí se zdravotním postižením. Zvolení analýzy podle sociálních skupin ukazuje podrobnější přehled situace nezaměstnanosti ve vybraných zemích.

Hlavním cílem práce byla analýza nezaměstnanosti v zemích Evropské unie – v České republice a Spolkové republice Německo. Tento cíl byl splněn. Byla provedena analýza ze všeobecného pohledu, ale značná pozornost byla věnovaná nezaměstnanosti konkrétních sociálních skupin, a to právě žen, mladých lidí a lidí se zdravotním postižením. Tyto sociální skupiny byly zvoleny kvůli tomu, že jejich nezaměstnanost převyšuje celkovou nezaměstnanost v těchto zemích, což je ukazatel podrobnější situace na trhu práce a stavu nezaměstnanosti. Nízká zaměstnanost těchto skupin je podmíněna legislativou státu, ale na druhou stranu se snaží přizpůsobit se omezením těchto skupin změnou legislativy. Česká republika se snaží podporovat ostatní skupiny s velkou nezaměstnaností, tedy ženy a mladých lidí. V Čechách významně roste počet pracovních míst a takovým způsobem se zaměstnavatelé snaží podporovat skupinu mladých lidí. Podpora bude mít vliv také na ženy, a to z důvodu zvětšení různorodosti nabídky práce a větší flexibilitou směn. Co se týká budoucnosti v České republice, lze očekávat mírný růst ekonomiky celkem a zároveň mírný pokles nezaměstnanosti. Je to ovlivněno tím, že se v Čechách vyvíjí průmysl, služby a také IT technologie, které zvyšují obchodní vztahy jak s Německem, tak také s ostatními zeměmi.

Německo už začíná podporovat lidi se zdravotním postižením a ženy změnou své legislativy, což je dobrý příklad nejen pro Česko, ale i pro ostatní země. Podporu a přijetí do práce kontroluje stát, v případě nesplnění podmínek musí zaměstnavatel zaplatit

poplatek. Kromě toho se stát snaží poskytnout podporu při pomoci organizace rehabilitačních agentur, jejichž cílem je zajistit práci pro zaměstnavatele pro zdravotně postižené.

Existuje i podpora mladých lidí, stát organizuje různorodé stáže a treinee programy, které pomáhají absolventům najít práce.

V budoucnosti lze očekávat, že ekonomická situace ve Spolkové republice Německo může spadnout do recese, a to vlivem nedávného odchodu Velké Británie z Evropské unie. Kvůli tomu poklesnou obchodní vztahy Německa a Velké Británie, což způsobí pokles exportu a ovlivní celkovou ekonomickou situaci.

Zvláštní pozornost bude věnována migrantům v Německu a jejich vlivu na ekonomiku v zemi. Z hlediska ekonomiky má migrace pozitivní vliv na ekonomickou situaci v zemi. Dochází ke zvýšení HDP zvýšením pracovní síly, zároveň se snižuje procento nezaměstnanosti. Stát stále podporuje migrační politiku, což znamená, že v budoucnosti má ekonomická situace z pohledu migrace růst.

Další cíl práce v rámci diskuse byl také splněn. Závěrem lze shrnout, že i když nezaměstnanost ve dvou zvolených státech je jedna z nejnižších v Evropské unii, oba státy musejí za prvé změnit situaci ohrožených skupin a stále podporovat celé obyvatelstvo, což bude základem pro snížení nezaměstnanosti celkem.

Práce je určena nejenom pro čtenáře, kteří se zabývají tímto problémem, ale pro všechny, kdo mají zájem o makroekonomickou situaci v České republice a Spolkové republice Německo. Výsledky práce byly interpretovány s přihlédnutím k tomu, aby byly srozumitelné a co nejméně složité.

7 Seznam použitých zdrojů

Knižní zdroje

- BRČÁK, J. a kol., 2018. *Makroekonomie: Makroekonomický přehled*. Plzeň: Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-708-5.
- BROŽOVÁ, D., 2003. *Společenské souvislosti trhu práce*. Praha: Slon, 2003. ISBN 80-86429-16-4.
- HOLMAN, R., 2011. *Ekonomie*. 5. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-006-5.
- JÍROVÁ, H., 1999. *Trh práce a politika zaměstnanosti*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. ISBN 80-7079-635-9.
- KOTÝNKOVÁ, M. a O. NĚMEC, 2003. *Lidské zdroje na trhu práce: vývoj a tendence v souvislosti se vstupem České republiky do EU*. Praha: Professional Publishing. ISBN 80-86419-48-7.
- PALÍŠKOVÁ, M., 2014. *Trh práce v Evropské unii. Historický vývoj, aktuální trendy a perspektivy*. Praha: C. H. Beck. ISBN 978-80-7400-270-0.
- SAMUELSON, P. A. a W. D. NORDHAUS, 2007. *Ekonomie*: 18. vyd. Přeložil Martin GREGOR. Praha: NS Svoboda. ISBN 978-80-205-0590-3.
- URBAN, J., 2011. *Teorie národního hospodářství*. 3., dopl. a rozš. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a s. ISBN 978-80-7357-579-3.

Internetové zdroje

- Arbeits-abc.de, 2020. Welche Chancen haben behinderte Menschen am Arbeitsmarkt? *Arbeits-abc.de* [cit 2020-01-12]. © 2020 [cit 2020-01-12]. Dostupné z: <https://arbeits-abc.de/welche-chancen-haben-behinderte-menschen-am-arbeitsmarkt>
- Bundesagentur für Arbeit, 2019. *Situation schwerbehinderter Menschen* [online]. Nürnberg: Bundesagentur für Arbeit [cit. 2020-01-15]. Dostupné z: <https://statistik.arbeitsagentur.de/Statischer-Content/Arbeitsmarktberichte/Personengruppen/generische-Publikationen/Brosch-Die-Arbeitsmarktsituation-schwerbehinderter-Menschen.pdf>
- Český statistický úřad, 2017. Nezaměstnanost a neaktivita mladých lidí ve věku 15 až 24 let. *Czso.cz* [cit 2020-01-12]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xp/nezaměstnanost-a-neaktivita-mladych-lidi-ve-veku-15-az-24-let>

- Český statistický úřad, 2017. Nezaměstnanost. *Czso.cz* [online]. © 2017 [cit. 2020-01-12]. Dostupné z: https://www.czso.cz/staticke/cz/app_estat/zeny_muži/CZ_CS_women_core_v1.0/bloc-2b.html
- Český statistický úřad, 2019. Proč Evropané přecházejí na částečné úvazky? *Czso.cz* [online]. ©2019 [cit. 2020-01-12]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/stoletistatistiky/proc-evropane-prechazeji-na-castecne-uvazky>
- Český statistický úřad, 2020. Sčítání lidu, domů a bytů. *Czso.cz* [cit. 2020-01-12]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/scitani-lidu-domu-a-bytu>
- Eurostat, 2019. Míra nezaměstnanosti v populaci ve věku 25-64 let, v členění podle vzdělání. In: *Czso.cz* [online]. © 2019 [cit. 2020-01-15]. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tps00066>
- Eurostat, 2020a. Unemployment rate - annual data. *Europa.eu* [online]. © 2020 [cit. 2020-01-12]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tipsun20/default/table?lang=en>
- Eurostat, 2020b. Unemployment rate by sex. *Europa.eu* [online]. © 2020 [cit. 2020-01-12]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tesem120/default/table?lang=en>
- ISPV, 2017. Kontroly diskriminace žen v zaměstnání. In: *Sociálnipolitika.eu* [online]. 18. 4. 2017 [cit. 2020-01-15] Dostupné z <https://socialnipolitika.eu/2017/04/kontroly-diskriminace-zen-v-zamestnani/>
- Klett, 2004. Infoblatt Frauenarbeitslosigkeit. *Klett.de* [online]. © 2004 [cit. 2020-01-14]. Dostupné z: <https://www.klett.de/alias/1011224>
- Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2014. *Statistická ročenka trhu práce 2013* [online]. Praha: MPSV ČR [cit. 2020-01-15]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/statisticka-rocenka>
- Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2014. *Strategie politiky zaměstnanosti do roku 2020* [online]. Praha: MPSV ČR [cit. 2020-01-12]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/strategie-politiky-zamestnanosti-do-roku-2020>
- Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2019. *Statistická ročenka trhu práce 2018* [online]. Praha: MPSV ČR [cit. 2020-01-15]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/statisticka-rocenka>

- Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2019. Česká ekonomika se přibližuje vyspělé Evropě. *Týdeník ekonomických aktualit* [online]. © 2019 [cit 2020-01-12]. Dostupné z: https://www.mpo.cz/assets/cz/rozcestnik/analyticke-materialy-a-statistiky/tydenik-ekonomickych-aktualit/2019/7/29--tyden_2019.pdf
- NF OZP, 2017. Odborná studie: Osoby se zdravotním postižením na trhu práce v ČR. *Nfozp.cz* [online]. © 2017 [cit. 2020-01-15]. Dostupné z: <https://www.nfozp.cz/nase-projekty/aktuality/odborna-studie-osoby-se-zdravotnim-postizenim-na-a11129271>
- oPojistění, 2019. ČSÚ: 13 procent obyvatel Česka nad 15 let má zdravotní postižení. *Opojisteni.cz* [online]. 24. 6. 2019 [cit. 2020-01-15]. Dostupné z: <https://www.opojisteni.cz/spektrum/csu-13-procent-obyvatel-ceska-nad-15-let-ma-zdravotni-postizeni/c:16801/>
- Statista, 2020. Jugendarbeitslosenquote (15 bis unter 25 Jahre) in Deutschland nach Bundesländern im Februar 2020. *Statista.com* [online]. ©2020 [cit. 2020-01-12]. Dostupné z: <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/189105/umfrage/jugendarbeitslosenquote-nach-bundeslaendern/>